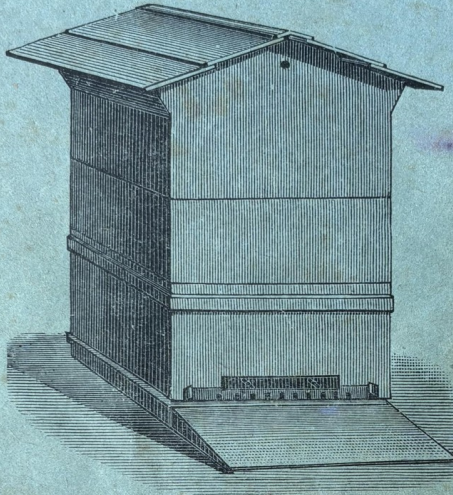

Bazn. N. Rancàns.

Bišu kùpšona

sarakstita pa Dadana, Butlerowa, Potechina, Bertrana,
Popowa, Dubini un cytu slowonu bitinku gròmotom ar
49 bildem.

Cena 30 kap.

Izdewe Wiliakas Dekans
Bazn. J. Jassas.

Rèzeknē, 1911.

Bazn. N. Rancāns

Bišu kūpšona

saraksteita pa Dadana, Butlerova, Potečina, Bertrana,
Popova, Dubini i cytu slavonu bitinīku grōmotom ar 49
biļdom

Amerikys bitinīka J. Ruta dōrzs

Izdává Viļakys Dekans
Bazn. J. Jassas

Rēzeknē, 1911.

Drukōts. Ed. Mehksa tipogr., Piterburgā, Zabalkanski pr. 22

Saturs

Prīškvōrds	6
------------	---

I Dalā

Bitš	8
Bišu slimeibys	12
Bišu īnaindņiki	16
Mads nesieji stōdi	20
Bišu bareiba	25
Strūpi	28
Dadana strūps	30
Stykla strūpenš	34
Bišu dōrza vīta	36
Bišu pierkšona i pōrvessōna	39
Bišu pōrsādynōšona	41

II Dalā

Par bišu kūpšonu vyspōreigi

Pavasars

Bišu izstateišona	45
Bišu borōšona	47
Saiņu styprynōšona	52
Zagšona storp biņom	52
Rameņu apzavieršona	57
Bišu aizbiegšona	59
Mōteišu audzeišona	60
Vysaidi leidzekli pi mōteišu izpereišonys	61
Mōteišu īlikšona strūpā	63

Vosora

Dabeiga bārnu laisšona	66
Pymīs spīts	67
Ūtrīs spīts	68

Dabeiga spīta ilaisšona	69
Mōksleiga bārnu laisšona	71
Lobōs bišu ganeibys pazeimis	76
Golvonīs mads nessšonys laiks	77
Paleigs bižom mads nessšonys laikā	77
Mōksleigu šyunu taiseišona	78
Magazini	81

Rudiņš

Mada izsvīššona iz centrifugom	84
Mads īpakōšona i pōrdūšona	84
Šyunu kauseišona	86
Šyunu izglobōšona	88
Pādeji rudinā dorbi	88
Saimis styprums	89
Saiņu savīnōšona	90
Mōteitis vacums	90
Pereklā nūkōrtōšona	91
Saiņu sagatavōšona iz zīmu	92
Rezervis mōteitis	94

Zīma

Zīmōšona dūbjōs	95
Zīmōšona zam klajim dabasim	96
Zīmōšona bišu nomā	98
Bitinīka zīmys dorbi	100

III Dalā

Bišu kūpšonys produkti	102
Bitinīka kalendars	107
Vysvajdzeigōkī bitinīka reiki	116
Mārvīneibys	117

Priškvōrds

Seņōk latvišūs beja radzāmys biṭš, a m̄ysu laikūs palīk gods pa godam tūs mozōk. Par īmesli tam ir latvišu naizgleiteiba i nazynōšona itymā lītā.

M̄ysu tāvu-tāvi mōcāja kūpt biṭš. Itū omotu, kai stōsta viesturá, jī vāl lobōk īzamōcāja nu sovīm gareigīm tāvim — mūkīm jezuitim, pijarim, dominikanim i cytim, kuri beja sarakstiejuši seviškys grōmotys par biškūpeibu latvišu volūdā.

Lai gon tagad ir izciersti senejī meži, tūmār bišu kūpšona varātu vāl plaukt i m̄ysu dīnōs. Tei naprosa ni daudzi dorba, ni lela mīsys spāka, tikviņ prōteigys i uzmaneigys dazavieršonys. Ar bišu kūpšonu var aizajimt ari sīvītis.

Biṭom pateik teireiba, mīrs, klusums, kōrteiba i loba ar jōm apzaišona, deļtō jōs pašu bitinīku pīradynoj pi itīm tykumīm.

Bitinīka dvāselī atspeid vysys bišu īpašebys. Eistū bitinīku var pazeiṭ storp tyukstūšim cylvāku.

Praktika izrōda, ka vysī bitinīki ir strōdeigi, mīreigi, tykumeigi i pamat dzeršonu. Biṭš ļūti nāirādž brandiveina smokys.

Māš, kai kristeigī cylvāki, lītojom voska svācis, kurys, var pascāt, īt ar m̄ysim nu šyupelá leidz kopim.

Ītōs svācis mās dažū ŗaizi pierkom pi ųydīm. Voi to nabŗtu lobōk poŗīm tōs pataisit i, atnasuŗam iz bazneicu, uperāŗ tam vysuvareigam Dŗivam, bez paleiga kura navarom nikod apzaŗŗ. Cik bŗtu tod korsta lyugŗona taidam bitinŗkam Sv. Miŗa laikā, kod dagtu iz oltora jō svāceitis.

Pi loba bitinŗka ikkotrs strŗps (kŗzuls) var atnāŗ par vosoru leidz 20 rublim, a 10 strŗpu jam sanastu 200 rb. teirōs peŗnis.

Taidu biŗu dōrzeni var īvāŗ pi mŗsu na viŗ ikkotrs saiminŗks, a i pādejŗ nabogs — bobuŗŗ. 10 strŗpu aizjem vŗtys tik, cik vajdzeigs deŗ 5 suplōk pastateitom iz zāmis eceŗŗom.

Kŗŗvejŗ, Kurzemŗ, Igaunejŗ, Kavkazā, par ōŗzāmi, zynoms, i runōŗ nav kō, — pi zemnŗkim vysur plaukst biŗu kŗpŗona i paceŗ tŗs lobklōjeibu. Voi to mās, latvŗŗi, navarom īŗ jŗm pakaŗ?

Autors

Rŗzeknŗ, 1910 g.

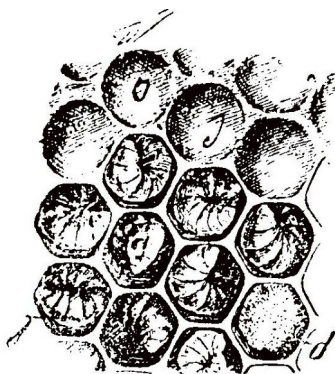
I Dalá

Bitš

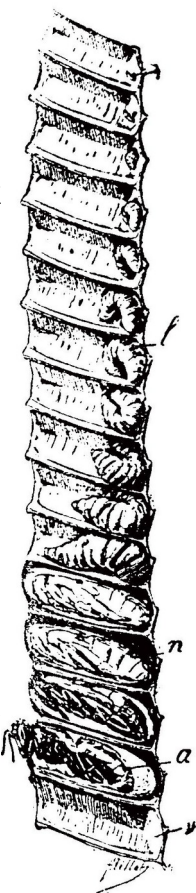
Bitš vysim latvišim ir labi pazeistamys. Jōs dzeivoj saimōs, kurys sastōv nu mōteitis, dorba bižom i tievenim.

Mōteitá voi kieneninā naskraida pec mads, vysu laiku sād, strūpā. Jōs vīneigīs dorbs ir ūleņu diešona. Mōteitá teik apvaislōta nu tievenā vīnu viņ řaizi sovā dzeivī.

Dreiži pec izižonys nu kannenis jaunō mōteitá iz 3—5 dīnom, syltā saulainā laikā izskrīn nu strūpa (kūzula). Jei pazaceļ gaisā augši i tī sazalauloj ar vīnu tieveni. Kod mōteitái nanūzadūd apzavaislōt nu řaizis, jei izskrīn vāļ nazcik řaizu.

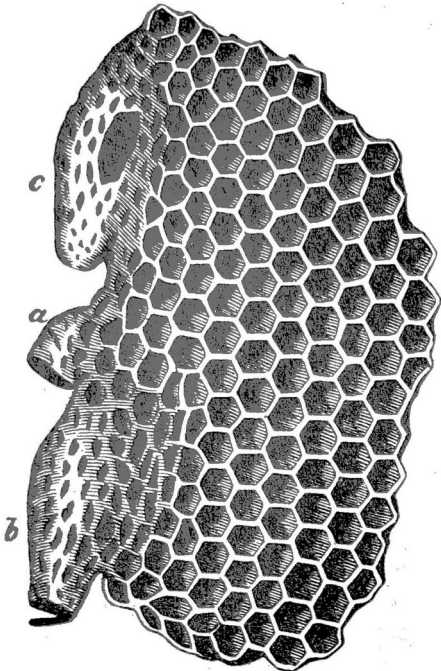
Šyunys ar ūleņom
i tōrpenim

Mōteitá, naapvaislōta 30—40 dīnu laikā, vairs nagryb izskrīt iz lauleibu, palīk vysu

sovu dzeivi par „jālavicu” i tūlaik diej tik tieveņu ūlenis. Taida mōteitá nav loba, jū vajag pōrmaināť.

Mōteitá var dzeivōť leidz 5 godim, bet tod jei palík jau par vacu i moz diej ūleņu.

Mōteišu kūnenis

Pošā spākā mōteitá ir ūtrā-trešā godā. Bitš ļūti ryupeigi boroj sovu mōteiti i tur jū vysod lelā gūda.

Loba mōteitá mads nessšonys laikā diej leidz 2000—3000 ūleņu dīnā i salík pa vīnai ūlenái ikkotrā šyunu kannenī.

Kod pamanāsim ūlenis pīdātys cytaiž, tod par īmesli var bỹť pyveklá slimeiba, voi šyunu tryukums.

Dorba bitš. Mōteitá diej diveju kōrtu ūlenis: samierceitys voi apvaislōťys ar tievená sāklu i naapvaislōťys. Nu pyrmijōm izīt dorba bitš, nu ūtrijōm tik tieveni.

Nu ūleņom izaug tōrpeni, kurūs bitš boroj ar sovaidu škeistu pīneni.

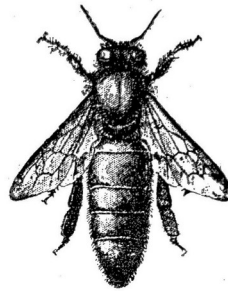
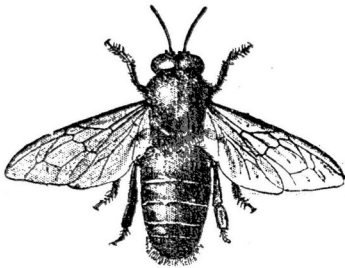
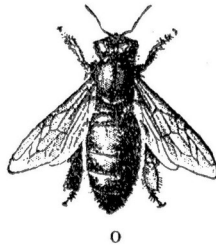
Pyrmā laikā tōrpenš guļ sazatinīs ritinī kannenis dybynā a pec, kod jys izastīp, bitš jū aizvōkoj, tod jys palík par kūnu, nu kurōs jau izīt jaunō bitš.

Mōteitá izaug dreizōk, nakai dorba bišs, jō guļ syltōkā kannenī i daboj lobōku bareibu,

Kod mōteitá laimeigi ir izgōjusá nu sovys kannenis, tī palīk radzams opoliņks caurumenš, a kod nu bišom jei teik nūkauta, tod kannená radzama prograuzta nu sōnim.

Lai gon dorba bišs ari var dzeivōt leidz 3—4 godim, tūmār faktiski jōs nasasnādz tik ilgu myužu.

Vyspōreigi var pascāt, ka nu pavasara bišom leidz rudinām napalīk kūzulā nivīnys pārnejōs bišs. Jū vītys aizjem jaunōs bišs, deļtō ka par vosoru jū daudzi izgaist: sasaļ, nūsleikst, teik sagiutys nu putynim, sasystys nu viejim, leita i izpūsteitys nu vysaidim bišu īnaindīkim.

o) Dorba bišs, p) Tievenš, m) Mōteitá

Vuiceiti bitinīki ir nūtiemiejuši, ka ikkotru dīnu ikkotrs kūzuls gaisynoj apmāram 500 bišu.

Iz zīmu bitš sazaveļ komulī. Tōs, kurys atsarūn vydā, pamozam izlein nu komulá iz viersu, a viersejōs bōžās komulá īškā. Taidu kusteibu var manāţ pi biţom par vysu zīmu.

Dorba bitš ir vīneigōs strōdneicys: jōs losa madu, leimi (kleju), zīdu putekļus i iudini. Leimi nikod bitš nakraun kannēņōs, bet tivleņ tū izlītoj deļ šķierbu aizsmiereišonys.

Bitš vāļ izlaiţ nu apakšdejōs viederēnā pusis bišu taukus, kurūs mās saucom par vosku.

Kū vairōk var bitš atrast bareibys, tū styprōk izlaiţ ari vosku.

Kod laikim izgaist mōteitá, tod ūlenis sōc dāt kaida vīna nu dorba biţom, bet nu itōm ūleņom, kai naapvaislōtom, izīt tik tieveni.

Pec bareibys bitš skrīn leidz 3—5 verstom.

Tieveni, kai zynoms, izīt nu naapvaislōtōm ūleņom. Jī aug 24 dīnys.

Deļ mōteitis apvaislōšonys vajdzeigs ir tik vīns tievenš, cik īspiejams tod ari navajag atļaut biţom audzāt daudzi tieveņu.

Jī nanosoĵ mads. Ap rudinā laiku bitš dzan jūs nu strūpa ōrā, i tys bitinīkam ir par lobu zeimi, jo taidā strūpā vyss ir kōrteibā.

Deļ tieveņu audzeišonys bitš taisa lelōkys šyunu kannenis.

Tieveni, izgōjušī nu ūleņom, kurys pīdāja na mōteitá, a jōs vītā kaida dorba bitš, ir daudz mozōki.

Mōteitis, dorba bišu i tieveņu augšonys ilgums:

	Cik dīnu:		
	Mōteitá	Bitš	Tievenš
Ūlená guļ kannenī	3	3	3
Naaizvōkōts tōrpenš	5½	6	6
Pec aizvōkōšonys leidz izišonai nu strūpa	8½	11	15
Nu ūleņu nūdiešonys leidz izišonai nu šyunu kannenis paīt dīnu	17	20	24

Bišu slimeibys

Vysvairōk bitš slymoj ar divejom slimeibom: caureji (vādara sōpi) i pyvekli.

Caureja celās nu slyktys bareibys voi nu tō, ka zīmys laikā bitš bīži teik traucātys. Slimeiba pazarōda zīmys beigōs voi pavasara sōkumā.

Ka caureja godōs agrā pavasari, to vyslobōkīs leidzeklis — atļaut bišom apzaskraidāt i izateirāt, deļ kō izlosoma sylta dīna, kod pakriesli nav mozōk par 7 grādim sylvuma, i bitš iznasamys ōrā.

Ka zámá vāļ b̄yš apklōta ar snīgu, to tū jōpakaisa ar cysom, palnym voi smolkom ūgļom.

Bitš, ģraudziejušys snīgu, pĳem tū par puču zīdim, matās tī i tivleņ nūsaļ.

Kod bišu navar vāļ izstatāt, tod jōs pōrlīkamys teirā, jaunā i sausā strūpā ar lobom šyunom i ar vasalu, aizvōkōtu madu.

Mads vītā var dūt bižom izkauseitu cukri ar silicila skōbi.

Caureju var pazeiž nu tō, ka skrītuvis i strūpa sīnys ir apklōtys ar tymši-bryunim bišu izmatumim.

Daudzi beistamōka i gryušōk izolejama ir ūtrō bišu slimeiba — pyveklis.

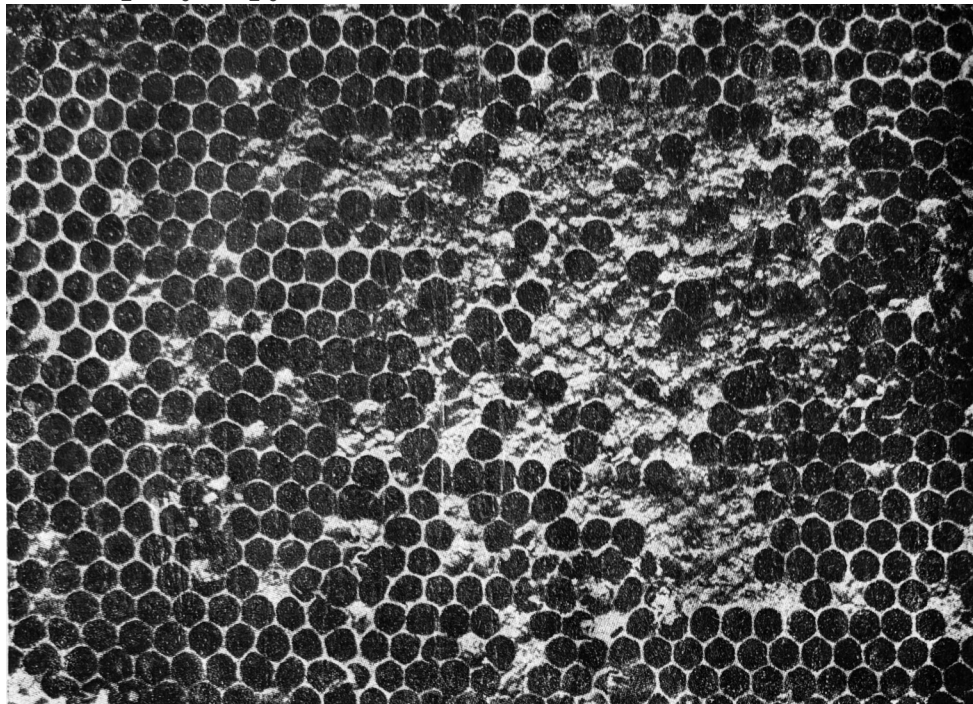
Pyveklis celās nu cīži smolkom i bez palelynōšonys stykla naradzamom sieneižom, kurys mīļjonim vairojās slymijūs i nūzabeigušūs jau tōrpeņūs.

Ītūs sieneišu deigli atsarūn gaisā; kod tūs nav daudzi, tod vasalōs spieceigōs saimis var tūs vāļ izvarāt, a kod nu sieneižom teik pōrvarātys bitš, tod celās pyveklis.

Vyss, kas vōjinoj bitš, veicynoj ari sieneišu augšonu i pyveklā atsarassōnu, tai saimis mozums, slykts mads, naspieceiga tōrpeņu borōšona nu bižom, tōrpeņu aizsaļdeišona, nauzmaneiga saiņu borōšona, caur kū strūpā (kūzulā) atsarūn par daudz tōrpeņu, pōrmiereiga bārnu laisšona caur mōksleigīm spītim itt.

Pyveklis načer pašu bišu, tik tōrpeņus.

Kod attaisūt strūpu radzom, ka šyunōs gulūšī tōrpeni nav bolti, kai jīm vajdzātu bīt, bet dzaltoni voi bryuni i izlaiž stypru napateikamu smoku, tys ir par drūsu zeimi, ka strūpā tyka pyveklis.

Pyveklis

Pyveklā smoku laikim var sajušt jau par nazcik sūļu nu strūpa.

Pyveklā izoleišona na vysod nūzadūd. Leidzekļu ir cīži daudzi, pascāsim tik par golvonōkīm.

Vysys bitš jōsalosa grūzā voi spītuvī. i jōtur tymā dīnys divi. Tī jōm jōdūd škeistu bareibu, pīlīkūt klōt fenila

voi salicila skōbi (vīnu gryudeni leidz zierná lelumam iz glōzi bareibys) i pec tō jōsalaiž jōs jaunā, išyunōtā strūpā.

Lai varātu izasorgōt nu pyveklá, ir īteicams turāt strūpā īteitu vatā kampara gabaleni. Taipaž borojūt bišs, nu pavasara jōdalīk pi bareibys salicila skōbi.

Pyveklis ir ļūti lipeiga slimeiba. Apkūpūt slymōs saimis jōzaver, lai pyveklis nadatyktu pi vasalom.

Pec ikkotra dorbā ar pyvekli saslymušā strūpā, ejmūt pi vasalym strūpim, vajag nūmozgōt rūkys i pajimt cytus, teirus dorba reikus.

Kūzuls, kurā ir bejš pyveklis, jōizkosa, jōizmozgoj ar vardūšu iudini i tymāpaž vāļ vosorā lobōk tymā nalaist bišu, bet atstōt par zīmu ōrā, lai izsaļ.

Vosku nu slymōm saimom pyrms stypri jōvōrej i tik pec tō tys ir lītojams pi mōksleigu šyunu sagatavōšonys.

Bez pyveklá i caurejis bišom ir vāļ cytys slimeibys: cīts vādars, trokums, grīžšonōs, bet tys godōs dīsgon reši i celās pa lelōkai dalái nu slykta mads voi soltuma. Pret itōm slimeibom var taipaž īteikt borōšonu ar salicila skōbi.

Bišu ģinādnīki

Pālis cieši ģēlīn strūpā, apād madu i taisa pastōveigu trūksni, kas sevišķi zīmōšonys laikā bišs ģūti bīdeģ i trauceģ. Deģtō pālis iznycynoģamys ar vysim pazeistamim leidzeklim.

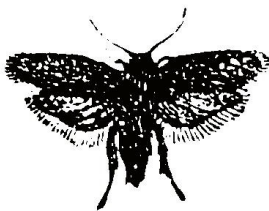
Starki šķodeģ caur tū, ka, staigōdami pa pļovom, aprej lelu daudzumu bišu.

Peilis, vystys, bezdeleigys, zvierbuli i cyti putni ari ir bišu ģinādnīki.

Dzeni kaiteģ tik strūpim, kuri zīmōģ ōrā.

Nu kukainim vysvairōk ir šķodeģi, voska tauryns i myrūnā golva.

Voska tauryns daģu řaizi iznycynoģ vasalu strūpu. Jō tōrpeni izād šyunys.

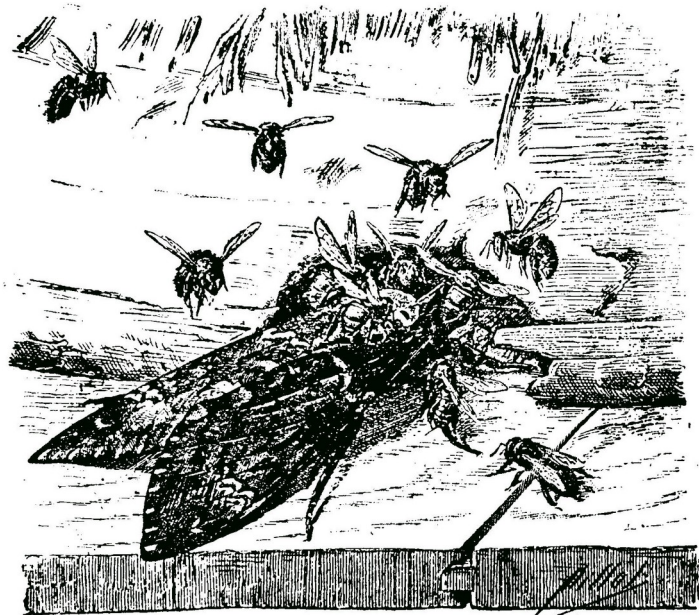

Pret voska taurynim var ģteikt turāt strūpu cik ģspieģams teiru i naatstōģ tō dybynā nikaidu māslu, iz kurīm itģ tauryni vysvairōk matās.

Jōzaver ari, lai napalyktu daudzi Voska tauryns (kūdā) tukšu i nu biģom naapsagtu šyunu, kurōs ģģ dieģ sovys ūlenis.

Lai varātu izsorgōģ izģymtōs jau šyunys nu voska taurynim, vyslobōk ir ģlīkt tōs skreiniģ, kurā pyrms jōģlīk iz bļūdenis drusku sāra. Aizdadzūt sāru, skreiniģ jōģiztaisa. Sāra dyumu smoka palīk šyunōs, nu kō tauryni nūslōpst.

Tauryns „myrūnā golva” škodej bižom caur tū, ka lein strūpā i izād madu. Deļ jō iznycynōšonys var īteikt taidus sprūstus, ar kaidim giunom kukaiņus pi gaismys paleidzeibys, jo „myrūnā golva” pīdar pi naktš taurynim.

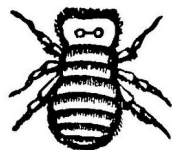
Tauryns „myrūnā golva” lein bižu strūpā; bižš jō nalaiz

Taidi sprūsti dabojami bižu kūpšonys magazinūs.

Skudrys kaitej bižom apāsdamys mads krōjumus. Pošys bižš navar jōs nūbeigt, deļtō skudrys iznycynojamys ar vysim spēkim.

Var tā īteikt laistāt jū perekļus ar degti, ar vardūšu iudini, karbolskōbis kausiejumu itt.

Vutš apkreit bižš cieški, vysvairōk pošu mōteiti, kurū tod vajag apsmierāt ar madu, kas laikim paleidz.

Bižu vutš

Taipaļ īteicams ir izlaist iz vutim drusku tabaka dyumu mutuļu, nu kurim tōs tivleņ nūkreit iz strūpa greidys, pec kō var bīt izslauceitys ōrā.

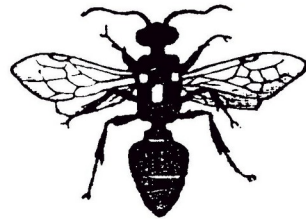
Viezš. Iz saulis puču zīdim dzeivoj viežam leidzeigs kukainš, kurs brukst iz bižom i jōs nūdōvej.

Dažōs Krīvejis vītōs, kur sōka statāt saulis pučis, biš pavysam izgaisa.

Bišu vylks pūsta daudzi bišu, prograudams jōm viedereni, kod tōs pīlasiejušys mads, skrīn iz sātu.

Bišu vylks

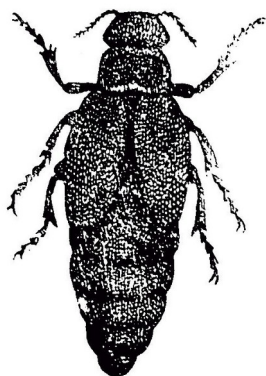
Lapsinā

Kamenis i lapsinis, īzalauzdamys strūpūs, zūg madu i giusta iz zīdim nūzamatušōs biš.

Kameņu i lapsiņu mōteitis iznycynojamys, kur tik īraugamys nu agra pavasara. Var vāļ kamenis giuļ buteļōs, īlejūt tī drusku syltō iudinā ar madu, bet itū jōdora viņ agrūs reitūs i soltōkōs dīnōs, kod biš naskrīn vāļ nu strūpim.

Deļ lelōkys drūšebys lobōk ir strūpu skrītuvis aizstīpt ar ratu audaklu.

Ūzula vabalá teik skaiteita storp golvonīm bišu īnainīkim.

Ūzula vabalá

Jei kaiteiga ir caur tū, ka matās iz madu losūšōm bižom i īlein storp tūs viederená rindžeišim, nu kō biž nūzabeidz.

Bišu grauziejs, īzazadzš kūzulā, kūda i ād biž.

Škierzloti, vārdivis i rupeči ari pīdar pi bišu īnainīkim, bet tys ļaunums, kurū jī dora, nav tik lels, saleidzinojūt ar tū lobumu, kaidu jī atnas augļu i sakņu dōrzim.

Beidzūt jōpasoka vāļ par bižom kaiteigīm stōdim, pi kurīm pīdar saulis pučis, kanepis, rododendri, peliejumi (vārmelis), dridžinis i acalejis.

Mads nu itīm stōdim škodej ari cylvākam.

Taipat bižom ļūti kaiteiga ir vāla rudinā mads rosa. Taid mads dreīži saskōbst šyunōs. Biž daboj nu tō caureji. Rosys madu navar bižom pamāšt iz zīmys laiku.

Mads nesieji stōdi

Daudzi vītōs mads nesieju stōdu siešona ir napacīšami vajdzeiga, seviški taidōs vosorōs, kod bițom ir slykts mads īnasums.

Taida siešona navar bitinīku cīži apgryutynōț, jo vysī mads nesieji stōdi naprosa deļ sevā lelys apkūpšonys. Tī naaizjem daudzi vītys, tō deļ tūs var sāț vysur: grōvūs, ežōs, krastmaļūs itt. Daži nu tīm lobi na viņ bišu kūpšonai, tīm ir lela nūzeimā saimisteibā, kai styprai lūpu bareibai.

Vyspyrms mās apzavārsim tūs stōdus, kuri dūdami daudzi mads, ŗaizi ir par lūpu bareibu; pāč runōsim par tīm, kuri siejami vīneigi deļ bițom.

Sorkonīs dōbuls

latvīšim ir labi pazeistams. Nu senejīm laikim ir zynoms, ka bez bišu paleidzeibys, dōbuls dūd moz sāklys. Bitš pōrnas zīdu putekli auglineicā i paleidz tū apvaislōț.

Boltō dōbula

siešona valkāš nu maja leidz augustam. Tys

Boltys dōbuls

pōrteik ar dīsgon vōju zāmi i nazabeist sausuma. Vysulobōk tū sāt ar auzom, i pec tō dryva atstōjama vairōk godus naapstrōdōta. Tys aug ļūti bīži i iznycynoj nazōlis. Boltō dōbula sāklys vajag 20—25 mārčenis iz vīnys desetinys.

Vika ir vīngadeigs stōds. Siejama ļaizī ar auzom, lai tei nasagultu pi zāmis. Pļaunama, kod atsarūn pylnā zīdā. Nu vīkys biṡ salosa daudzi mads.

Dryči, sinepis, zīmys i vosorys rapši ari dūd daudzi mads.

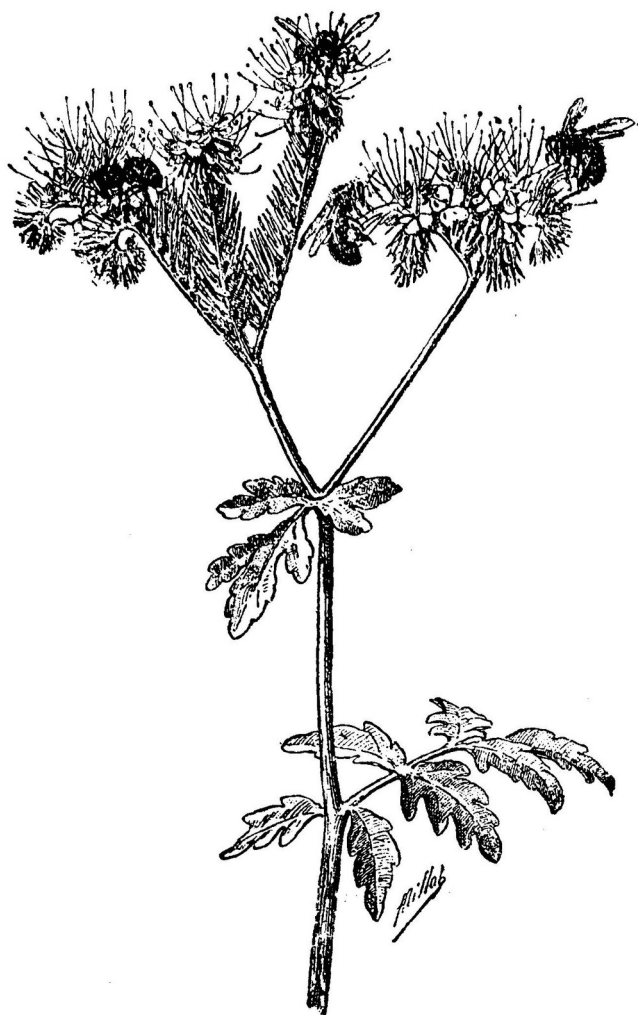
Nu stōdim, kuri siejami vīneigi deļ biṡom, pīmināsim tik golvonūs:

Dagleiši voi „vylka zūbi,” divgadeigs stōds. Dagleiši zīd viņ ūtrā pec izsiešonys godā, deļtō tūs var sāt vīnuvīt ar dryčim voi faceliji.

Dagleiši aug ikkotrā zāmī. Zīd nu maja leidz augustam, a lobā laikā leidz septembram. Tī siejami nu agra pavasara, cikam zámá nav vāļ izkoltusá. Iz vīnys desetinys jōsiej 6—12 mārčenis. Aug plaši i izdūd lelu kuplu kryumu ar 14—20 sōna stūbrim.

Dagleiši dūd cīži daudzi mads. Ir izriekinōts, ka vīna desetina apsāta ar dagleišim atnas leidz 20 pudim mads.

Facelija. Mads nessšonys lītā pōrspiej paṡ dagleišus,

Facelija

Tei skaitōs par pošu pyrmū mads nesieji stōdu.

Iz desetinys jōsiej 3—7 mārceņis. Siejūt sāklū jōsajauc ar smīlkti voi zāmi.

Lobā vosorā facelija zīd trejs ŗaizis,

Kod grybom, lai īnasums nu facelijis vylktus ilgi, tod tū var sāt trejūs laikūs, pec divejom nedeļom vīnu nu ūtra.

Ogūrču zōlá ir vīngadeigs stōds.

Aug ikkotrā zámī.

Siejama pavasarī. Raizi izsāta sākla vairojās poša pa sevīm i tōlōka siešona nav vajdzeiga.

Ogūrču zōlis sākla cīži agri izbierst i deļtō, grybūt tū salasāt, jōnūgrīž stōda stūbri agrōk, cikam sākla vāļ nav pilneigi gotova.

Stūbrim sakolstūt sākla nūzagatavej. Zīd nu julá leidz septembram.

Kalifornejis mogona. Vīngadeigs stōds, dūd daudzi mads. Zīd nu juná leidz septembram. Mogona ōtri vairojās i par laiku izstum cytus stōdus. Raizi izsāta — aug pastōveigi tymāpaž vītā. Siešona izdoroma pavasarī.

Eutoka. Vīngadeigs stōds. Bitš salosa nu tōs daudzi mads i zīdu puteklá.

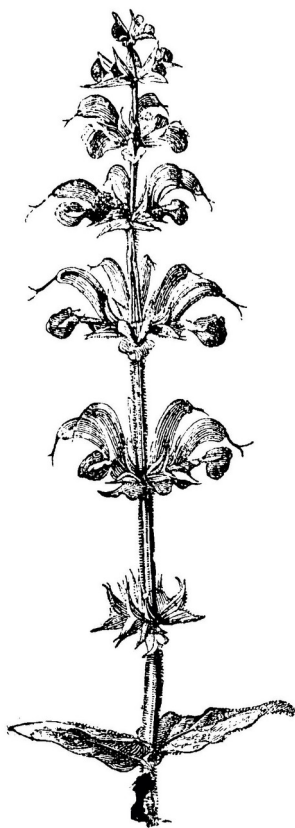
Mīļoj saulainu vītu. Siešona izdoroma cik īspiejams agrōk. Beistās soltuma. Tai pateik smīļkšu-mōla zámá. Eutoka zīd dīsgon ilgi. Tōs navajag sāt tivleņ pec māslōšonys. Izsāta 1 majī aizzīd julī. Siejama nazcik raižu par vosoru, prolaižūt 3—4 nedelis.

Akmiņu zōlá. Vīngadeigs stōds, dūd daudzi mads. Aug nalelā kryumā. Zīd 2—3 nedelis. Mīļoj meikstu i labi apstrōdōtu zámī.

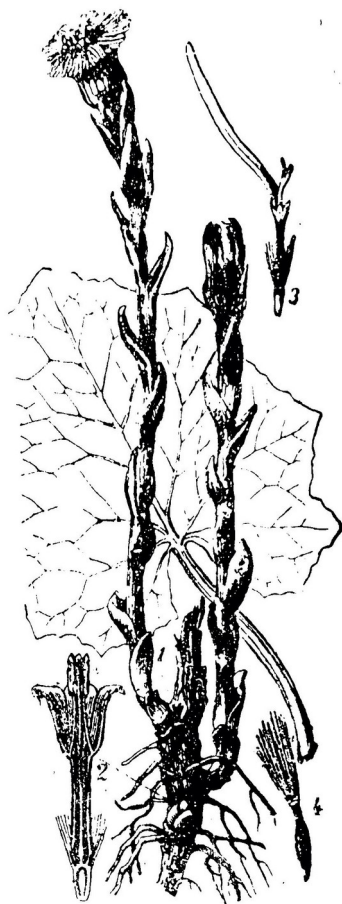
Suneiši. Ilggadeigs stōds. Mīļoj akmiņainys vītys. Dūd daudzi mads. Zāmi navajag dzili izstrōdōt.

Gipsofilija pilneigi apsākļoj ar nalelym zīdenim. Zīd ilgi. Nūzadūd vairōk smīļkšainōs vītōs, bet izaug i cytā, dzili izstrōdōtā zāmī.

Šalfeja dūd arī daudzi mads. Ŗaizi izsāta vairojās pošā nu sevā. Zīd nu junā leidz septembram.

Šalfeja

Pamōtis (vārlopa)

Viltavija mīļoj malnu pūra zāmi. Siejama nadzili apstrōdōtā zāmī. Zīd, junī voi julī.

Čyuskys golva skaitōs par vyslobōkū mads nesieji stōdu. Tei aug kotrā zāmī i vairojās poša nu sāklys. Zīd, trejs mienešus. Jōsiej aprilī.

Pamōtis (vārlopa) zīd, trejs nedelis. Tōs mīļoj ūpu i ryuču krostus. Dūd daudzi mads i zīdu puteklā.

Pi mads nesiejim kūkim pīdar:

Lozdys, veituly i kōrkly, dūd daudzi zīdu puteklā i mads. Zīd, agrā pavasari i ir bižom pošys pyrmōs ganeibys. Līpys, apsis, kļovi ūzuly, kaštani, akācejis, āglis, paāglis, augļu i ūgu kryumi bižom iir cīži lobi i īteicami audzāt.

Mads nesieju stōdu i kūku ir vāl bezgaleigi daudzi.

Bišu bareiba

Vosorys laikā bišs nosojs strūpā iudini, māslu sulu, zīdu putekli (voi „maizeiti”), madu, kūka svečus (leimi) deļ šķierbu aizsmiereišonys, i pošys bišs izlaiž vāl nu sevā vosku.

Iudinš bižom napacīšami vajdzeigs deļ bārnu borōšonys. Bišs, kai zynoms, sataisa nu mads, zīdu puteklā i iudinā sovaidu putreni, ar kurū boroj sovus bārnus (tōrpeņus). Tō deļ ar bārnu pavairynōšonu atsarūn ari

iudinā vajdzeiba, sevišķi taidūs laikūs, kod soltuma voi leitu deļ bitš navar izskriņ nu strūpa. Grybūt itam paleidzāt, strupūs jōlik sileitis ar iudini.

Māslu sula. Bitš cieški radzamys skraidūt ap māslu koponom. Tá jōs daboj sōlejū sulu, kura biņom ir vajdzeiga deļ tōrpeņu borōšonys.

Bitš lobprōt losa i cytys sōlejōs lītys, deļ itō labi ir pi dzeršonys iudinā ībārtj jōm drusku sōlā.

Zīdu puteklus („maizeiti”) bitš nosoj pakalis kōjeņōs, kur tī radzami sateiti nalelūs komuleišūs. Jōs izaver tūlaik vysleidza kai bȳtu apvyļušys dzaltonōs bikseitis.

Zīdu puteklis ir cīži vajdzeigs bārnu borōšonai i deļtō atjemūt madu navajag aiztikļ pīpīldeitōs ar maizeiti šyunys.

Zīdu puteklā vītā var lītōļ myltus, kurus biņom jōlik strūpūs (kūzulūs).

Bitinīki ir nūtiemiejuši, ka bitš īnas par dīnu leidz 2 mārceņom puteklā.

Mads. Pa lelōkai dalāi bitš salosa madu nu zīdim, bet dažūs gadīņūs i nu tai saucamōs mads rosys, kura pazarōda iz stōdim bīzu laseišu veidā. Tei ir na kas cyts, kai sazacukrōjusā lopu sula. Taidom laseiņom ir soldona garša.

Mads rosys pazarōdeišonai par īmesli ir gaisa ōtra pōrzamaineišona.

Tymōs dīnōs, kod pazarōda mads rosa, biṣ salosa ļūti daudz mads.

Mads rosa atsarūn i iz zīdim, a saucās tūlaik par nektaru.

Vosks napīdar pi bišu bareibys. Kai jau mās zynom, tys ir bišu tauki. Voska atsadaleišona ir atkareiga nu bareibys i syltuma. Kū lelōks ir biṣom īnasums i syltōks laiks, tū biṣ vairōk atdola nu sevá voska, kurs izīt mozom čauleņom nu apakšdejōs viederēnā pusis.

Itōs čaulenis pāč teik sagramōtys i izlītōtys deļ šyunu sagatavōšonys.

Tik kū sataiseitys šyunys ir boltys krōsys. Šyunys vajdzeigys biṣom deļ zīdu putekļu i mads kraušonys i deļ bārnu audzeišonys. Pādejā gadīnī nūteik, ka ikkotrs tōrpenš, palykdams par kūnu izejmūt nu šyunom, atstōj tī plōnu kreklēni (plāveiti) i tō deļ plāveiṣom vairojūtis, šyuneņu ryumā ar laiku palik vys šaurōka, a pošys šyunys timsōkys i mozōk caurspeideigys.

Šyunu navajag nikod atstōt strūpā ilgōk kai 5 godus, jo par itū laiku tū traucēni palik dyžan šauri. Izaugušōs tymūs biṣ ir daudzi mozōkys, kai nasasnāgušōs sova piļneiga auguma.

Strūpi (Kūzuly)

Senejūs laikūs, kod vysapleik beja lely meži, bitš taisāja tá pošys sáv perekļus sapvyušūs kūka calmūs, stūbrūs itt. Pāčōk, kod cylvāks pamanāja bišu lobumu, jys pōrnásá tōs tyvōk pi sātys i pataisāja jōm taidus blučus, kaidūs jōs dzeivōja mežā. Bluči pamosam tyka pōrlobōti i tagad tī tai izaver, kai radzom pi daža zemnīka-bitinīka.

Bišu kūpšona itymūs strūpūs ir gryuta i moz īneseiga. Kas gryb dabōt, nu strūpa madu na mārceņom, a pudim, tam jōkūp bitš tik tai saucamijūs rameņu strūpūs.

Storp rameņu strūpim i blučim ir nasaleidzynojava starpeiba.

Nu blučim navar izjimt, nivīnys šyunys bez tōs salauzeišonys, a izgrīztōs šyunys navar ilikt, atpakaļ. Tōļōk tōs var bīt navajdzeigys bitinīkam, pīmāram, ka ir pynys ar maizeiti voi ar madu nu vīnys i ar tōrpenim nu ūtrys pusis. Taidys šyunys ir cīži dōrgys bižom, a bitinīkam pavysam navajdzeigys. Bišu maizeitā ar tōrpenim izgaist tod par veļti.

Turpretim rameņu strūpūs ikkotru šyunu var izjimt nu strūpa i otkon ilikt vacijā vītā. Deļtō rameņu strūpūs dorbs īt bez saleidzynōšonys dreizōk i vīglōk. Kod aizavajag atrast mōteiti, tōrpeņus, izjimt madu itt, itū vysu var vīgli izdarāt izjaucamūs strūpūs, izjemūt vīnu rameni pec ūtrys.

Navajdzeigōs ūyunys vīgli īlikamys atpakaļ i taidā ŗaizī mās izglōbom bitš nu jaunu ūyunu taiseišonys,

Bez tam atjemūt voi dalikūt ramenīs ar ūyunom varom pa gribeišonai pamozynōt, voi palelynōt vysu bišu perekli.

Daudzi ŗaizjōs itys ir svareiga līta. Deļ pīmāra pavasari, kod bišu saimā ir vōja, i deļ bārnu audzeišonys jōm vajag syltuma, tod pamozynojūt strūpa ryumi paleidzāsīm bišom dreīžōk sazasiļdāt i vairōk izvāsť bārnu.

Vosorā, kod bitš bēs pylnā spākā, var dalikt vairōk rameņu i caur tū pastyprynōt saimi. Tōļōk izjaucamūs strūpūs deļ vysaidu mierku sasnīgšonys var pōrlikt ramenīs nu vīna strūpa ūtrā. Tai dalikūt ūyunys ar tōrpenim vōjōkōm saimom, mās jōs pastyprynojom.

Gribādami borōt bitš, varam īlikt ūyunys ar madu, i iz gola rameņu strūpūs navajag gaidāt, cikam bitš pošys sōkš laist bārnus. Zamōk rādzāsīm, ka bārnu laisšonu var vīgli izdarāt pa sovam prōtam.

Vysaidi dorbi rameņu strūpā izpyldami nasamaitojūt nivīnys ūyunu kannenis (traucenā). Caur itū bišom navajag pāč gaisynōt laiku deļ samaitōtu ūyunu lōpeišonys, kai itys vysod nūteik bluču strūpūs.

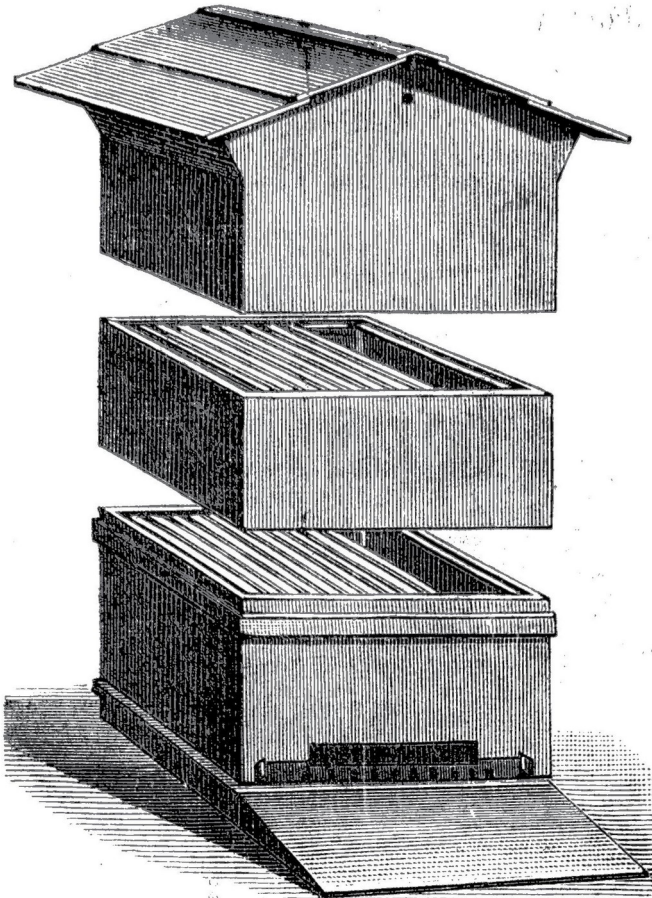
Ar vīnu vōrdu rameņu strūpūs bitinīks ir par pylnu saiminīku i dora kū gryb, a blučūs turpretim bitš vysu taisa, kas jōm pateik.

Tōļōk bēs runa tik par rameņu strūpim.

Dadana strūps

Rameņu strūpu mūsu laikūs ir cīži daudzi. Par vyslobōkū ir atzeits Dadana strūps. Dadans beja lels franču bitinīks.

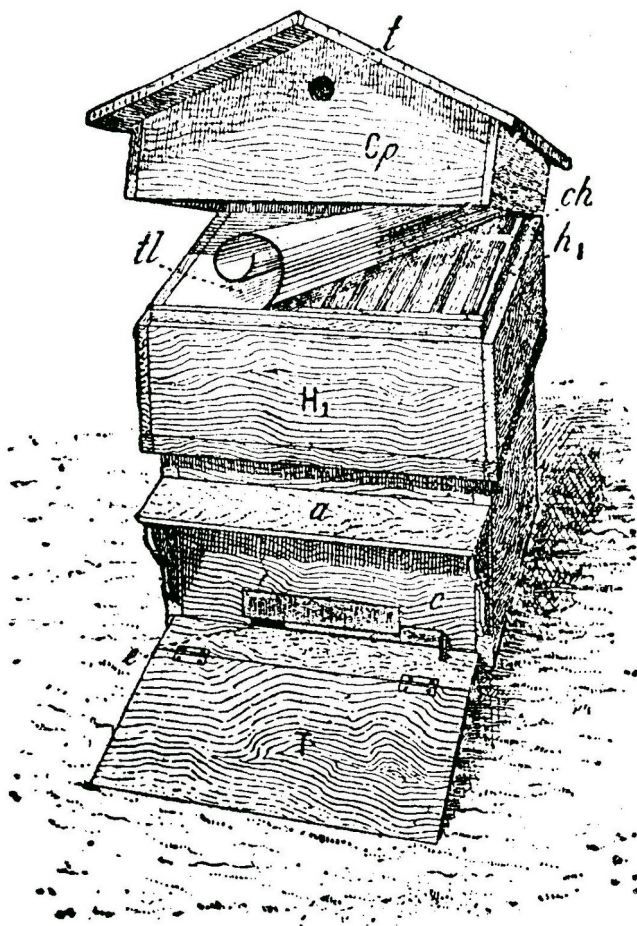
Kas nav redziejš Dadana strūpu, tam gryuši ir smolki par tū izstōstāt.

Dadana strūps izdaleits iz daļom, nu kurām sastāv

Vyslobōk ir tū pošam apzavārt, aizejmūt pi lobōkīm bitinīkim voi nūpierkt sāv gotovu. Pa gotovam paraugam tod varās ikvīns bitinīks patš taisāt taidus strūpus.

Dadana strūps sastōv nu divejom skreīnom, nu kurom zamejō ir augstōka par viersejū. Obejis skreinis

Rameņu strūps ar pacaltu jumteni, radzams cysu dečš

apzasadz ar jumteni. Skreīņos ir ilyktys ramenīs. Tá bitš šyun šyunys.

Kod izjemom ōrā ramenī, tod ŗaizī ar tū izjemom i šyunys.

Bitš pyrms jōsādynoŗ apakšdejā skreinī. Ramenis apszamys ar audaklu, iz kura jōizlīk cysu deči i pāč vysu jōapsadz ar jumteni.

Kod bitš pīnāsš vysys šyunys ar madu, tod strūpu jōattaisa nu viersa, jōnūŗem audaklu ar cysu deči i jōpastota vierseŗū skreini, kurā vyspyrms jōīlīk ramenīs ar šyunom.

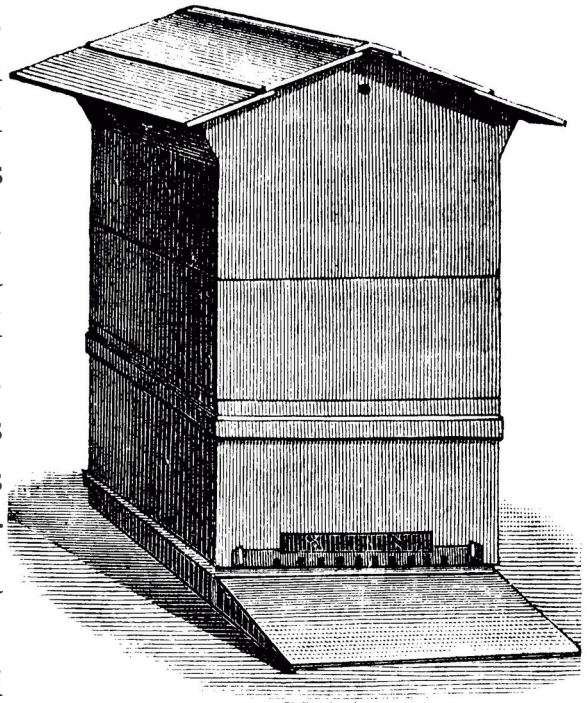
Ir nūtiemeits, ka bitš itymā dalyktijā skreinī voi magazinā ar lelu patikšonu nas madu.

Kod bitš bŗš pasādynōtys strūpā, jōs tivleŗ sōc tá taisāt šyunys, pīstyprynoŗūt tōs pi verseŗōs rameŗu pusīs i dzanūt iz zamašku.

Šyunu taiseišonys laikā var daspīšt bitš šyuŗ viŗ bišu šyunys i vārtīs, lai tōs bŗtu kōrteigi taiseitys. Zamōk par itū bŗš pasceits vairōk.

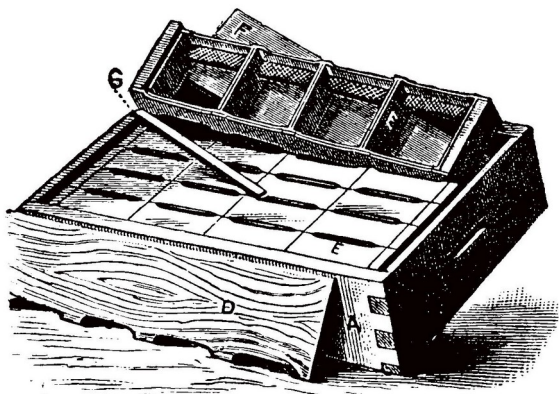
Pec rameŗu pastateišonys bitš sōkš tá nāšt madu. Zameŗā skreinī pa tu laiku varom styngŗōk aizajimŗ ar bārnu audzeišonu, nu kō strūpā palikš vairōk bišu.

Rudinī bitinīks, nūjiemš rameņu magazinu, apzaver, voi bižom dīsgon bījš zīmai mads bareibys. Kod tōs tryukst zamejā skreinī, tod var tū vīgli dabōt, nu magazina, pec kura nūjimšonys zamejōs ramenīs otkon apsadzamys ar audaklu i viersā izlīkams cysu dečš.

Iz pavasari rameņu strūpā bižš Dadana strūps pynā kōrteibā
 dreīžōk teik spākā, deļtō ka šyunys plotys i mōteitái ir kur
 dāt ūlenis. Tieveņu var izaudzāt mozōk. Pamaniejuši
 ramenīs ar tieveņu šyunom, mās varam tōs izjimt ōrā.

Kod laikim par zīmu izgaist daudzi bišu i palykušōs
 navar apsāgt vysys šyunys, nu kō palīk solts tōrpenim, tod
 storp rameņom stotōs nu obejom voi nu vīnys pusis
 dieleiši. Tūlaik strūpa ryumā teik pamozynōta i bižom
 palīk syltōks. Pereklām vairojūtīs itūs dieleišus var izjimt.

Magazina ramenī

Dadana strūpu jōstota iz beņčeīša, cytaiž var tymā vīgli tikť pālis i škierzloti.

Kas aizajem ar rameņu strūpim vairōk godu, pi tō, zynoms, bỹš rameņu krōjums, kurs cīži

pīzagoda pi bārnū īlaisšonys jaunā strūpā. Tā vyspyrms jōilīk ramenī ar gotovōm šyunom.

Jaunōm biťom palīk viņ pīnosōť tymōs madu, i nagaisynōť laiku pi šyunu taiseīšonys.

Īškdejai strūpa ryumāi vajag bỹť vysmozōkīs ap 4 spanim lelumā.

Nu ūtrys pusis par daudzi leli strūpi ari nav lobi.

Ikkotram bitinīkam, pi kura atsarūn vāl bluči, jūs vajag tivlēņ atstōť i pōrcālť bitš rameņu strupūs. Viņ itymūs var bỹť īneseiga bišu kūpšona.

Stykla strūpenš

Itū strūpu sauc par stykla, bet taisa nu kūka, viņ nu divejom pušom īlik tam stykla lūdzenus.

Patš strūpenš izaver kai nalels skapeitš. Strūpenī atsarūn tik vīna ramenā. Grīstūs pataiseits opols caurumenš deļ gaisa pōrmaineīšonys i bišu borōšonys.

Skrītuvá izgrīzta šaurōkijā strūpená sīnā.

Stykla strūpenš bitinīkam ir cīži paleidzeigs. Pastatiejuši tū iz lūga ikkotrā laikā varom vīgli rādžāt, kū i kai bitš strōdoj; taidā celā var labi pazazeiļ ar bišu dzeivi.

Tōļōk mās jau skaidri zynōsim, kas nūteik cytūs strūpūs i vysā bišu dōrzā. Ka stykla strūpenī atsarūn mads daudzums, tod tyspaļ nūteik vysūs cytūs strūpūs, a ka strūpenī mads ir moz, to varam zynōļ, ka i cytur ir tyspaļ i mads krōjums īt mozumā.

Bez tam stykla strūpenām ir vāl cyts lobums.

Tik kū mōteitá sōkš dāt ūlenis i jau bīj radzams dīsgon tōrpeņu, tod mōteiti var atjimļ i tū izlītōļ pi mōksleiga spīta taiseīšonys, voi pōrmaināt tū kaidā cytā strūpā.

Strūpená bitš, palykušys bez mōteitis i turādamys tōrpeņus, izperej sáv jaunu mōteiti,

Kod itei sōkš dāt ūlenis, tod jū var atjimļ.

Ka bitš bīj dīsgon agri īlyktys strūpenī, tod var nu tō par vosoru atjimļ ŗaizis 3—4 jaunu mōteiti,

Pi ītō vāl var vīgli nūtiemāt, kai mōteitá diej ūlenis i voi jei poša ir loba.

Stykla strūpā bitš dažaidi īlaižamys. Jōjem mārčeni bišu ar vacū mōteiti voi jōīlaiž nalelus bišu bārnus. Var ari

tai izdarāt: lobā saulainā dīnā ilikt strūpenī nu styprās saimis šyunu gabaleni ar tōrpenim i bišu dali, pec kō jōpastota tōs iz divejom dīnom kaidā tymsā vītā.

Par itū laiku bitš ītaisa sāv mōteišu kannenis.

Lai bitš nanūbāgtu nu strūpenā, jōm var īdūt iz laika mōteiti, pajimtu nu cyta strūpa.

Zīmai atejmūt stykla strūpenā saimā savīnōjama ar kaidu vōjōku saimi, a mōteitā, ka jei ir loba, pōrmainama ar slyktū, kod taida atsarostu bišu dōrzā. Slyktō mōteitā izbeidzama.

Bišu dōrza vīta

Bišu dōrzam vajag bīt aizsorgōtam nu soltīm zīmeļu viejim. Labi ir, ka nu itōs pusis stōv tyvu kōrmi, kolni voi aug kūki.

Bitš mīļoj mīru i klusumu, deļtō jōzasorgoj jōs statāt tyvu pi celim, pi smādis, patmaļom, fabrikom, dzeļža celim itt.

Bišu dōrzam vajag bīt apnastam ar augstu žūgu, lai natyktu vydā lūpi, suni, putyni itt., kurus bitš var laikim cīži sakūdāt.

Vysuvairōk biļom napateik zyrgu svīdri.

Stypri saulaina vīta bižom škodej. Biž nanosoj tūlaik madu i sād bez dorba, deļtō ka šyunys nu korstuma izalaiž. Tūlaik jōs izīt nu strūpa i karinej bōrzdys veidā, lai vydā nabytu tik korsts.

Bižom cīži pateik, kod pušdīņōs strūpi ir zam kūku pakriešlā, deļtō labi ir bišu dōrzā audzāt kūkus i vysapleik pa sātmalā molu pīstatāt zylkūceņus (akācejis), veitulus, lozdys voi cytus mads nesiejus kūkus.

Taisūt bišu dōrzu jōzaver iz apkōrtņi, voi bīj bižom ganeiba, kurū var sadalāt iz: mežu, pļovu, pūru i teirumu ganeibom.

Vītyš, kur vysapleik aug meži, dūd vairōk mads par cytom. Kū vairōk meži sastōv nu vysaidim kūkim, tū lobōk.

Pļovys dūd mads mozōk par mežim, deļtō ka pec tū nūpļaušonys biž navar tā nikō atrast.

Lai gon zōlā pāčōk var otkon ataugt, zīdu jau nabjš tik daudzi.

Labi ir sāt iz pļovom mads nesiejus stōdus, kai sorkonū i boltū dōbulu, dagleišus, faceleji i cytus, kuri pec pyrmōs nūpļaušonys otkon dreiži ataug i aizzīd.

Teirumi, kod tymūs nav siejami dōbuls, dryči, vīka, lucerna, saradela — dūd mads vyspōreigi moz.

Pūri laikim atnas daudzi mads, a cytom ņaizjom pavysam moz.

Ka pūrs ir leidzons i nav tymā kryušu, to tá bižom nalela bareiba, turpretim kur atsarūn kryutš i aug nalely kryumi voi kūceni — var gaidāt lelu īnasumu.

Pec mads bitš var skrīt dīsgon tōli, bet tōļok par 2—3 verstom lobprōt naīt. Tū pīrōda tys apstōklis, ka bitš, aizvastys par divi verstys nu sovys dzeivis vītys, palīk gondreiži vysys jaunā vītā i nazagrīž iz vacōm mōjom.

Viņ ratūs gadīņūs bitš skrīn pec mads ari par 5 verstom. Agrā pavasarī, kod vysi kūki vāļ plyki, bitš naizskrīn ari iz puš verstys. Taidā gadīnī jōs nazagrīž iz vacū vītu, bīdamys aizvastys tik par vīnu verstu tōļok.

Itū vysu bitinīkam labi jōpīmiņ, lai zynōtu, kod i nu kaidys vītys bitš var pōrvāst iz sovu dōrzu i ūtraiž.

Cīži labi ir turāt divejus bišu dōrzus 3 verstys attōlumā vīnu nu ūtra.

Pi taidys kōrteibys bitinīks var jimt bitš nu vīna dōrza i ar jōm styprynōt vōjōkōs saimis ūtrā dōrzā, voi ari pa vajdzeibai vasalu bišu saimi pōrcālt nu vīna dōrza iz ūtru.

Iz gola jōpasoka vāļ, ka bišu dōrzam vajag bīt iz augstōkys sausys vītys. Lely azari i upis škodej bižom: pīkusušys navar laikim daskrīt pi strūpa i krytušys daudzi nūsleikst.

Vysapleik ap strūpu jōizrevej zōli i jōpakaisa tū vītu ar smīlkti.

Skrītuvjom jōbīn tyvu pi zāmis.

Bitš, aizgiutys ar nalaiku, vātru, vieji, leitu voi krusu, naspiej īskriņ strūpā i nūkreit pi tō iz zāmis, a kod teik augstā zōlī, tod var nūzabeigt. Turpretim kod ap strūpu ir smilktš, tod bitš izkoltusā pec leita varās darōpōt leidz sovam strūpam.

Strūpim jōstōv bišu dōrzā vysmozōk par asi vīnam nu ūtra.

Bišu pierkšona i pōrvesšona

Vyslobōkīs bišu pierkšonys laiks ir pavasarš, pec tō, kai bitš teik izstateitys i sōc skraidāt.

Bitš, kai zynoms, laižās pec mads leidz 2—3 verstom, tō deļ jōs navar pierkt tyvōk par 3 verstom, cytaiž grīzsīs iz vacū vītu.

Izlosūt strūpu, jōzaver saulainā dīnā stōvūt natōli nu tō, kai skraida bitš.

Kod vyss ir kōrteibā, bitš izskrīn mīreigi, narōpoj pa strūpa viersu, kai mekleidamys kō, bet taišni skrīn iz dorbu.

Lobu saimi var vāl pazeiņ nu tō, ka bitš skrīnūt strūpā nas iz kōju galenim zīdu putekli i ir, kai soka, ar dzaltonom bikseiņom.

Deļ īškys apzavieršonys vajag atsāgt jumteni i vārtīs: ka bitš aizjem vysmozōk pusi strupā i bīži sād iz zamōkōm šyunom i ka rādžīs dīsgon mads, to saimá ir stypra.

Bez tam vāl jōzaver, voi šyunys nav par vacom i voi naatsarūn daudzi tieveņu šyunu.

Pierkūt bluču strūpus vajag aizsmierāt vysapleik caurumus ar gūvu māsli, mola i palnu maisiejumu, atstōjūt, saprūtams, viņ skrītuvis caurumu, apsīt strūpu ar maisu, lai bitš paceļu naizskrītu.

Rotūs jōpīlīk daudzi cysu voi sīna. Jōbrauc cīži vīgli i sūlim, cytaiž var atkrist šyunys i strūpā vyss sazamaitōt.

Pec strūpu salikšonys rotūs, vajag pabraukť kaidu osu 10—15 i nūstōť iz 2—3 minotim, lai bitš nūzamīrej i apjiukst ar vesšonu.

Kod daīt braukť nazcik nakšu, tod bitš pa dīnu var izstatāt kur pi mežená voi pļovys, lai jōs paskraida i naktái atejmūt otkon vāsť tōlōk.

Pec atvesšonys biťom jōdūd drusku nūrimť i tūlaik jōzaklausa: kod bitš sād mīreigi, tod tivleņ jōs var atteiť, bet kod ir sacālušys lelu trūksni, tod itūs strūpus vajag īnást syltā ustobā i tá atraisāt valī. Taidys bitš vajdzās. pōrsādynōť cytā strūpā. Tá var bīt aptryukušys šyunys i vysys bitš izasmieriejušys ar madu.

Bišu pōrsādynōšona nu vīna strūpa ūtrā

Pi bišu izdzeišonys i pōrsādynōšonys cytā strūpā jōzatur taidys kōrteibys.

Rameņu strūpim, kuri atsasadz nu viersa, pyrms izdzeišonys, atjemami jumteni, vītā kur izlīkams kaidys grūzs voi tukšō skreinā.

Strūpim, kurī nu viersa naatsasadz, bet tīm ir gona tukšu vītu, bitš teik dzeitys iz tukšū vītu.

Daži strūpi pi bišu izdzeišonys jōapgrīž ar augšgolu iz zāmi, seviški taidi, kuri nu viersa nav attaisami voi tryukst tīm breivys ryumis.

Ka taidi strupi ir pīšyuti ar šyunom leidz pošai apakšai, tod tī iz kaida pušpāda izgrīžami, pec kō strūps vīgli apgrīžams ar viersgolu iz lāji. Pi tam jōzaver, lai šyunys nabytu pagrīztys iz zāmi ar plotū, bet ar šaurū molu, cytaiž var tōs vīgli aptryukt i sazamaitōt.

Taipaž apgrīžami ar augšgolu iz lāji tī strūpi, nu kurīm bitš lobprōt nagryb izīt.

Sirdeigōs saimis pyrms strūpa apgrīžšonys jōapdyumoj, lai nadzeļ, bet pi pošys izdzeišonys dyumōšona pavysam nav vajdzeiga, viņ kaidys ŗaizis 2 caur skrītuvi var īlaisť dyumu mutuli.

Poša izdzeišona izdoroma taidā veidā:, strūps aiznasams nu sovys vītyš kur cytur, a tō vītā nūstotams

leidzeigs strūps ar šyunu gobolu. Itys jōdora deļtō lai atskriejušos nu teiruma bitš bȳtu mīreigys i nadzaltu.

Kod izdzanamīs strūps ir ar bīzom sīnom, pīmāram blučš, tod jōjem kotrā rūkā pa vāzai, ar kurōm i jōdauza pa tō sīnom.

Kod strūps bȳš nūstateits tai, ka izdzeišonys operaceji jau varās īsōkȳ, tod jōīsyȳ kaidys ȳaizis 4—6 i jōpagaida minoti 5—6, lai biȳtom varātu īdȳȳ laiku īsyukȳ madu, i pāč itō dauzeišonu otkon jōatjaunoj.

Kloudzynōšonu jōsōc nu pošys zamaškys.

Strūpu vīnmār jōdauza nu vysom pušom itai dauzȳt jōit vys augšōk, verȳtis iz tȳ, kai bitš celās, kȳ var sajāgȳ nu jȳ dyukšonys voi taureišonys.

Pec kaidim 10 minotim vysys bitš jau bȳš car augšdejȳ valejȳ caurumu sazavylkušys grȳzā, skreinī voi tysijsjōs magazina ryuȳmōs i sazarōvušys komulī.

Tā ar jōm var darāȳ, kȳ grybi: voi izgrōbȳ voi pōrliktȳ kur cytur.

Daȳys saimis tik vīgli napazadȳd izdzeišonai, tumār styprōs, spieceigōs saimis atstōj sovȳ perekli vīglōk i dreīžōk par nakōrteigōm.

Bitinīkam, kurs ar zynōšonu čerās pi bišu izdzeišonys, itys dorbs vysod nȳzadȳd.

Izdzanamōs bitš ir mīreigys, īsōkumā gon kaida īdzelȳ, bet pāč palīk pavysam mīreigys. Ar jōm var strōdōȳ bez bailis.

Tik kū sōcās dauzeišona, bitš tivleņ steidzās pīsyukļ mads, gluži taipāt, kai jōs itū dora laisdamys bārnus. Deļtō izdzeitōs bitš var drūši atstōt bez bareibys kaidu 12 stuņžu.

Turpretim bez mads īsyukšonys bitš gryuši atstōj sovu pereklē i tūlaik, kod izdzanamai saimái nav strūpā naaizvōkōta mads, tod tū pyrms izdzeišonys vajag īlikļ.

Bišu izdzeišonu i pōrsādynōšonu var izdarāt koč kaidā breidī par dīnu.

Kod pereklis ir dīsgon vōjs, tod sorgojams nu korstuma, cytaiž tys var sabrukļ voi sazalauzļ.

II Dalá

Par bišu kūpšonu vyspōreigi

Leidz šam mās nikō napascājam par pošu bišu kūpšonu, tagad, pyrms nakai par tū isōkt runōt, ikkotram bitinīkam jōpīmiņ itaidus vyspōreigus bišu kūpšonys lykumus:

1) Kū vairōk grybi dabōt nu bišom mads, tū mozōk atļauņ jōm audzāt bārnus. Gona būs, ka nu četrom saiņom sajimsi par vosoru vīnus bārnus.

2) Daudzi mads var dabōt tik nu styprom saiņom. Taidi viņ var būs veikly bārni, kurī izīt pyrms golvonō īnasuma laika, tys ir, kod teirumi i pļovys būs vāļ pylni zīdu. Taidi bārni var būs tik agreji.

3) Golvonō īnasuma laikā jōzaver, kab bārnu pereišona napōrvarātu mads nessōnu, cytaiž ap rudini mās dabōsim daudzi bišu i moz mads.

Itōs trejs bišu kūpšonys „bausleibys” sāvcuram bitinīkam vysod jōtur prōtā.

Lai ar bišu kūpšonu varātu lobōk pazazeit, rozdalāsim tū pa goda laikim iz četrom daļom: iz pavasara, vosorys, rudinā i zīmys kūpšonom.

Pavasars

Bišu izstateišona. Pyrmīs pavasara dorbs ir bišu izstateišona nu zīmōšonys mōjom.

Kod itū jōdora, navar vyspōreigi nūlikṭ, vairōk deļtō, ka vīnu godu pavasars atit agrōk, ūtru vieļōk. Vyss atkareigs nu laika.

Ka bitš sād mīreigi, to ar jū izstateišonu nav kō steigtīs. Agra izstateišona ir kaiteiga. Bitš izateirieušys sōc cīži borōṭ sovus tōrpeņus, deļkō jōm vajag skraidāt pec iudinā, zīdu puteklā i mads ari dažōs soltōs dīnōs. Caur itū izgaist daudzi bišu. Cyta līta, kod bitš palik cīži namīreigys, skrīn nu strūpa lai izateireitu, tod jōs bez vysaidys atlikšonys jōizstota i pec apskraideišonys otkon jōinas zīmōšonys mōjōs.

Izstateišonys laikā bišu dōrzā navajag bīt snīgam.

Ka napacīšami vajdzās izstatāt bitš, to snīgs vysapleik apsadzams ar cysom, lai izskriejušōs bitš nazasāstu iz tō i tai nasasoltu.

Izstotūt bitš nu zīmōšonys mōjom, navajag vysus strūpus iznāst par ŗaizi. Tūlaik bitš pi pyrmōs izskrišonys sajukst sovā storpā. Lobōk bītš, ka strūpi tikš iznasti pamozam i pi tō pastateiti iz vacōm vītom. Bitš labi atmiņ sovū pagōjušō gods dzeivūkli.

Sajukušys bitš teik svešā strūpā i tī var nūdzālṭ mōteiti voi cālṭīs tai saucamī bišu kari storp pošom biṭom.

Izstateišona lobōk izdorama nu vokora, tūlaik biṣ par nakti nūzamīrej.

Izstotūt dīnu jōaiztaisa cīž iz kaidu laiku skrituvis ar drotu teikleni, lai biṣ palik mīreigōkys.

Pec bišu apskraideišonys uzmaneigi jōzaver: kod jōs apklusš, tod vyss ir kōrteibā, a ka biṣ skraida pa strūpa ōrspusi, kai kō mekleidamys, tys ir par drūsu zeimi, ka strūpā nav mōteitis.

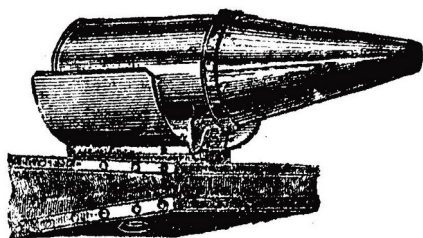
Dreiži pec izstateišonys syltā, saulainā dīnā, kod biṣom var jau iz lauka koč kū dabōt, deļ pīmāra — lozdu voi veitulu zīdus, tod jōzastōj pi vyspōreigys caurskateišonys voi strūpu revizejis.

Vyspyrms strūpa dybynu jōizteirej nu pavasara kaidu ŗaizi nedelī, cytaiž tá aizavad kūdis i skudrys.

Pi itō dorba cieški var pōrzalīcynōt, voi ir pi saimis mōteitā. Laikim jei guļ nadzeiva, nūkrytusā tápaṣ iz greidys. Grybūt izzynōt, voi ir pi biṣom mōteitā, var īlaist strūpā dyumu mutuli: ka pi biṣom vyss ir kōrteibā, tod jōs drusku viṣ aizdyuc i dreiži nūrymst; a ka mōteitis nav, tod biṣ pec īdyumōšonys ilgi saṣ voi kai soka „gaudoj”. Vyslobōk ir pōrzalīcynōt par mōteiti, izjemūt ramenīs i pazaverūt, voi ir pīdātys nu jōs ūlenis.

Par jaunys mōteitis īlikšonu strūpā bṣ runōts tōļōk.

Pāč jōapzaver kaidš ir pereklis, voi sauss, voi nav par vacu.

Kod laikim bitš navar apklōt vysu šyunu, tod likōs šyunys izjemamys, Dūlis ar maiseni saprūtams, na šyunys ar tōrpenim, bet jau tukšōs, cytaiž bițom b̄yš strūpā par daudzi ryumis i taidā gadinī palykušūs tī tōrpeņus var aizsaļdāt.

Lai itō nadalaistu, palykušōs ramenīs jōsavalk tyvōk i jōdastum pi tōm škārs-dieleiši.

Pāč jōapzaver voi pīteik bițom mads. Pamaniejušam tieveņu šyunys, tōs jōatjem. Tūlaik jōpōrzalīcynoj, kaidys ūlenis diej mōteitā, voi navajdzās jōs pošys pōrmaināt.

Vysu itū, kas prūt rakstāt, jōpīzeimoj grōmatenī par ikkotru strūpu seviški.

Kas īspiejams izdarāt, tū jōizpylda tivleņ i navajag atlik̄t iz cytu ŗaizi.

Pamaniejušam pyvekli voi caureji, vajag tūs zōļōt, kai augšōk ir pasaceits.

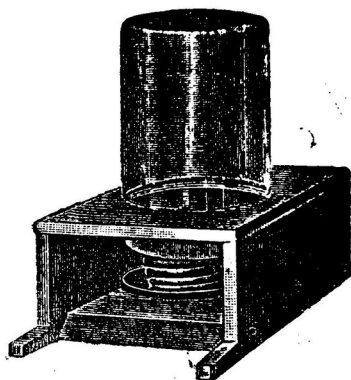
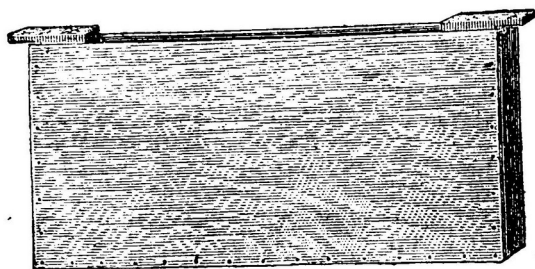
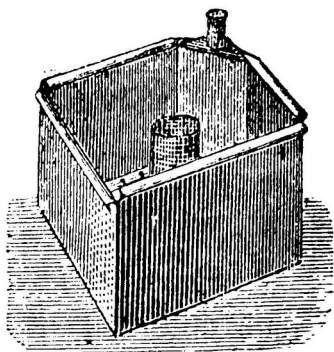
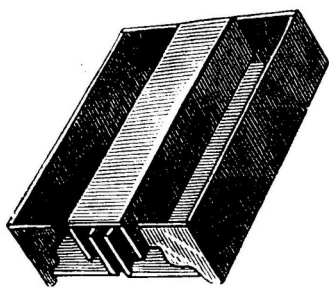
Bišu borōšona. Ūtrīs pavasara dorbs ir bišu borōšona. Bitinīkam vyspyrms jōgōdoj par izolkušōm saiņom. Tōm jōdūd madu aizvōkōtōs šyunōs i nu ŗaizis 5—10 mārčenis.

Pi mads īlikšonys jōzaver, kab tys bȳtu svaigs i nasaskōbš. Bitš jōboroj ar sovu madu. Pierktijā var bȳt kaidš tryukums, nu kō bitš cieški saslymst.

Kod mads bȳš sazacukrōjš, tod jōdalik drusku iudinā i pāč jōpastota na cīži korstā ceplī. Vyslobōk pec divejom stuņdom pec maizis izjimšonys.

Deļ bišu borōšonys pōrzadūd daudzi trauceņu, kurī radzami ir iz īlyktōm biļdom.

Trauceņus var likt iz rameņom voi zam tōm.

Bišu borōšonys trauceni

Kod laikim bitš b̄yš pavysam apslōpušys, tod jōpajem mutī mads iudini i jōapslacynoj tōs.

Apteireidamys sevi nu mads bitš taidā veidā drusku atžiergst.

Itū dorbu jōizdora, zynoms, syltā ustobā, pec kō bitš jōizstota dōrzā.

Mads tryukumā var dūṭ biṭom i cukri. Iz vīnys mārčenis smolkō cukra jōjem 1½ glōzis iudinā. Pāč cukri jōsajauc ar iudini i jōvōrej leidz viršonai. Kod sula atsalš, tod jōdūd tū biṭom. Lai bitš tymā nasleiktu, jōpīlik sagrīztys cysys, ar kurom vajag apsāgt vysu sulu.

Na vysod pec bišu izstateišonys jōs var atrast žīdu putekli, kurs ir par ikdīnišku bišu tōrpeņu maizeiti. Deļtō bitš nu pavasara, žīdu puteklā tryukumā, var borōṭ ar rudzu, auzu, voi dryču myltym.

Myltus jōjem nasejōtus i jōsaber iz škeiva. Tá jōpakaisa iz tīm sagrīztys cysys, lai bitš myltūs nastygtu. Škeivi jōnūlik labi patōli nu strūpim kaidā apgōztā iz sōnim skreini, lai mylty nasamierktu nu leita.

Myltus var pībārṭ vacōs šyunōs i apslacynōṭ tōs drusku ar mads iudini.

Borōšonys laikā uzmaneigi jōzaver, lai nazacaltu storp biṭom zagšona, deļtō strūpu caurumeņus jōtur pamozynōtus, lai tī varātu tikṭ cauri tik divi bitš suplōk.

Ūtrā dīnā pec bareibys īlikšonys jōapzaver voi bitš ir tū pijāmušys.

Kod bitš borojamys ar madu, tod tū iz dīnys vajag izjimt. Mads smoka pīvalk cieški svešys bitš.

Cukri turpretim var pamást par dīnu naizjymtu.

Kod bitš apāsš vysu sovu bareibu, tod trauki izjemami.

Nu pavasara (zam aprilá golu) jōboroj na viņ olkonōs, a i vysys cytys saimis. Taidai spekulativai (peļnis) borōšonai ir tei nūzeimá, ka bitš varās tūlaik vīglōk izborōt sovus tōrpeņus. Borōti strūpi dreizōk pīzajem spēkā i agrōk sōk laist bārnus.

Izborōtis nu pavasara mads voi cukris symtkōrt atsamoksoj rudinī.

Bišu borōšonys laikā strūpi jōtur syltumā, deļkō škārs-dieleiti jōpīmīdz pi rameņom i tukšū vītu storp dieleiti i strūpa sīnom jōpībōž ar sīnu.

Iudinš ir bițom ciži vajdzeigs.

Dūdams nu agra pavasara. Kur ir tyvu upá, azars, pūrs, tī, zynoms, tō navajag statāt bišu dōrzā.

Ūlys. Nu pavasara ir lūti labi pa laikim borōt bitš ar ūlom i pīnu. Nu ūlom bišu bareiba sagatavojama taidā veidā:

Svaigu ūlu boltonumu i dzaltonumu labi sakult i plāveitis izjimt. Taidu škidrumu nu 10 ūlom sajaukt ar 2 mārceņom mads voi cukra, kuru vajag pyrms izkausāt ½ mārceņi iudinā.

Ūlu bareibu, ka viņi tei būs bižom vajdzeiga, jōs pījem lūti kōreigi.

Iz kotrim divejim strūpim jōjem vīnu ūlu.

Pīna bareiba sagatavojama sovaīdōk.

Vīnu mārceņi smolkō cukra jōizkausej divejōs mārceņōs svaiga pīna, pīlīkūt klōt $\frac{1}{4}$ zolotnīka salicila-skōbis, kura īt bižom na viņi iz veseleibu, bet izsorgoj pīnu nu saskōbšonys.

Cukris ir bez smaržys i napīvalk pi sevim bišu laupeitōjus, deļtō var tū dūt bižom i dīnā, turpretim mads bareiba īlikama strūpūs viņi vokorūs.

Nu mads pīns dreīži saskōbst, deļtō itaidā gadīnī cukris ir lobōks par pīnu.

Syldūt pīnu ar madu navar izkausāt itō pādejō. Mads pyrms izkausejams seviški korstā iudinī, pāč tū jōatdzysynoj i drusceit rondonu jōpījauc pīnam.

Pīna bareibu jōjem pa glōzāi iz strūpa.

Slyktā laikā lobōk ir dūt bižom pīna bareibu, tei mozōk skubynoj jōs iz izīšonu zīdūs, nakai ūlu bareiba; a ka laiks ilgōk izatur slykts, tod spekulatīvo (peļnis) borōšona iz kaidu laiku pavysam apturama.

Prōteigō borōšona ar ūlom i pīnu izpylda zīdu puteklā vītu i cīži veicynoj saīmu pīzajīmšonu spākā i veseleibā.

Spekulatīvōs bareibys (3—4 mārceņis iz strūpa) nav kō žālōt. Mads nessonys laikā tei symtkōrt grīzsīs atpakaļ.

Saiņu styprynōšona. Ka pavasar kaidā strūpā moz bjš bišu, tod var jōs borōt tik daudzi i turāt tik sylti, cik viņ īspiejams, bet mōteitá nadāš ūleņu, rádžādama ka iz šyunom nadaudzi bišu.

Taida saimá pīzajem spākā ļūti moz. Deļtō vōjis saimis styprynojamys tik agri, cik viņ bjš īspiejams. Kod pavasarī atsarūn bišu dōrzā kaidi strūpi bez mōteitis, voi ar slyktu mōteiti, tod taidys biš savīnojamys ar saimi, kurai ir loba mōteitá.

Lai īlyktōs biš naatsagrīztu iz sovu vacū vītu, tod styprynojamīs strūps pōrvadams iz cytu dōrzu, kurs nastōv tyvōk par 2—3 verstys.

Ka pōrvastō strūpa nagrybom tī pamást, to pec 2—4 nedēļom tū var vāst atpakaļ.

Kod vōjis strūps stōv suplōk tam strūpam, nu kura jemom biš, tod tū var atstōt tymā pošā dōrzā. Taidā ŗaizī tū strūpu, nu kura jemom biš deļ styprynōšonys, jōpastota kur molā, a tō vītā vōjū strūpu.

Vieļōk, kod lobōki strūpi pīzajimš spākā, vajag styprynōt i cytys vōjōkys saimis.

Smolkōkys zinis par saiņu savīnōšonu i styprynōšonu var atrašt zamōk.

Bitinīkam vysaidā gadīnī jōzapyulej, lai ap juná mīeneša vydu bišu dōrzā nabytu nivīnys vōjis saimis.

Zagšona storp bišom. Agrā pavasarī i vālā rudinī jōzaver, lai biš nasōktu zagt.

Jōs nu sovys dobys vysur meklej madu, bet pavasari, rudinī i laikim ari vosorys vydā navar nikur tō atrast, jo puču i kūku zīdu tymā laikā nav. Tō deļ bitš, skraideidamys pec mads, teik svešūs strūpūs. Ka saimā tymā ir vōja i skrītuvis caurumeni lely, tod zaglis, tykušys vydā, pīlosa mads i aizskrīn iz sovu strūpu. Pāčōk atvad leidza ar sevi vairōk bišu i tūlaik sōcās laupeišona. Zaglis iznosoj madu na viņ nu itō strūpa, a i nu cytim.

Tymūs strūpūs, kur ir pamozyņōti caurumeni, bitš-zaglis navar īleist vydā.

Radzūt itū slyktū bišu īpašību, vajag aizsmierāt vysys šķierbys i pamozyņōt skrītuvu caurumeņus.

Izjemūt voi īlīkūt strūpā madu, vajag bīt uzmaneigam i jōzaver, lai mads lasis natyktu iz strūpa voi zāmis.

Nikas tik nakārdynoju bišu iz zagšonu, kai mads smarža.

Pazeit bitš-zaglis var cīži vīgli, ka tyvōk iz jōm vārtīs.

Zaglis pa lelōkai dalāi na tivleņ skrīn strūpā, bet ilgi grīžās ap tū, grybādamys tikť vydā na caur skrītuvi, a kur cytur. Pa tū laiku sovys bitš skrīn nu teiruma taišni kai lūdis i lein strūpā.

Poša pyrmō zagšonys zeimā ir tei, ka bitš vālu beidz sovu izskrīšonu.

Atgōjuši vokorā iz dōrzu varom pamanāt, kai pi vīna voi vairōk strūpim bitš vāl vys izskrīn ōrā, kod cytur jōs sād̄jau mīreigi.

Itys bitinīkam skaidri rōda, ka bišu dōrzā sōkusās zagšona.

Vālā vokorā skraida viņ bitš-zaglis. Radzūt itū jōpīit tyvōk pi taida strūpa, jōsagiun dažys bitš i jōsamīdz storp pierstim jū viedereņus. Ka iz mālis pazarōda mads laseitā, to drūsa zeimā, ka itys strūps teik laupeits. Bet dažu ŗaizi nūteik cytaiž.

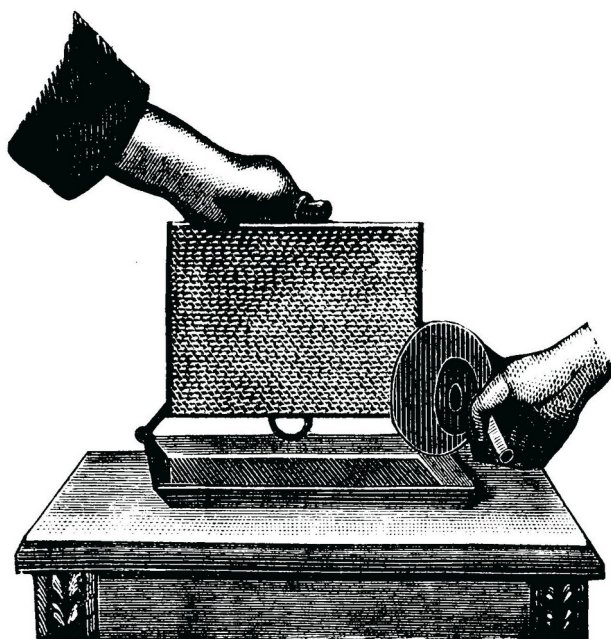
Kod samīgsim biti izejūšu nu strūpa i napamanāsim pi jōs mads, tam laikam kai padariejuši itū ar biţom, kurys skrīn strūpā, pazarōda mads. Itys gadīnš izrōda, ka itō strūpa bitš zūg madu kur naviņ cytur.

Ka zagšona nav vāl cīži izaplatiejusā, i teik laupeits tik vīns kaidš strūps, var tū dreiži apturāt.

Vyspyrms taidam strūpam jōaizsmierej vysur šķierbys, skrītuvis caurumeni jōpamozynoj, lai caur tīm varātu itikţ tik vīna bitš.

Pāč vajag sagiuţ nazcik zagļu, samīgt storp pierstim i izmōzōţ ar jōm skrītuvis caurumeņu dieleišūs.

Samīgtu bišu indevā (trucieknis) cīži sadusmoj apzūgamū strūpu. Bitš tūlaik palīk sirdeigys i styprōk turīs pret zagļom.

Mōksleigu šunu taisešona

Varom vāļ īlīkļ strūpā kaidys smaržeigys zōlis: anīsu, dōrza mirtu, voi muskusa buteleiti, lai bitš daboj nu itō sovaīdōku smoku, tūlaik apzūgamōs bitš tivleņ pazeiš svešineicys, pi kurōm nav taidys smokys.

Ka i pec itō zagšona narymst, tod apzūgamū strūpu vajag īlīkļ tymsā ustobā, škiunī voi pogrobā, iz kaidom 2—3 dīnom, i tō vītā pastatāt tukšu strūpu, tūlaik zaglis, atskriejušys iz šani ņaizi — ūtru i naatrodušys nikō, pōrstōj iz itū vītu lūžņōt. Var vāļ tukšō strūpa īšku iztreiļ ar peliejumim voi aplacynōt ar itū zōļu iudini.

Biļom napateik itei smoka i vairōk jōs iz šani naskrīn.

Ka zagšona ir kaidā vīnā — divejūs strupūs, tod vīgli var tū aizturāt, izdorūt vysu tū, kas augšok pasceits.

Bet pavysam ir cyta bļšona, kod laupeišona jau it pa vysim strūpim.

Tūlaik cyta nikō napalik, kai vysys bišs inās, timsā vītā i paturāt tī dīnys 3—4, i pāč otkon izstatāt. Pyrms vōjōkōs saimis, pec tōm styprōkōs, i labi aizsmierāt vysys šķierbys i pamozynōt skrituvis.

Kod bišs nūrimš, tod varās itūs caurumeņus otkon paplāst.

Tā vāl jōpasoka, ka pi laupeišonys ir vaineigs na tys viņ bitinīks, kura bišs zūg, a i tys, kura bišs teik apzogtys.

Par zagļom vysucieškōk ir styprōs saimis, a apzogtys teik vōjōs, nakōrteigōs, kaidys bišu dōrzā pavysam nav cīšamys.

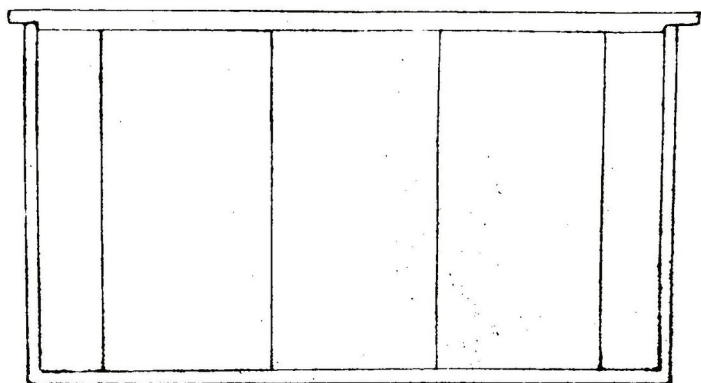
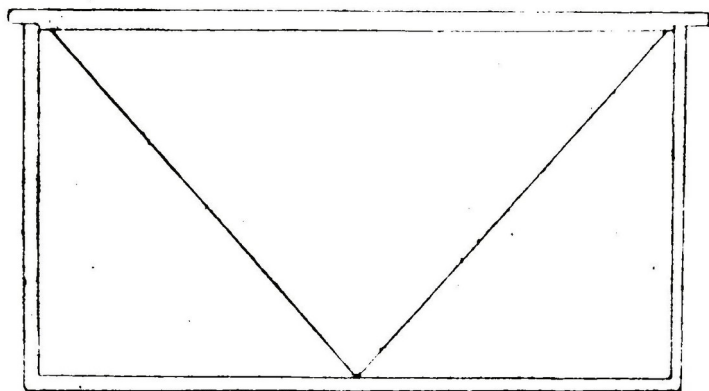
Var vīgli pascāt, ka patš apzogtū bišu saiminīks, caur sovu nauzmaneibu, naprōteigu apzaišonu ar madu bišu dōrzā, voi ari caur lelom naaizbōztōm šķierbom borōšonys laikā — ir tam vaineigs.

Taids bitinīks, var sacāt, lyugdams-lyudz laupeitōjis sovā dōrzā.

Gribādami tod izasorgōt nu zagšonys: 1) mās nadreikstom mads tryukuma laikā turāt bišu dōrzā vōjis voi bez-mōšu saimis; 2) nadreikstom izjaukt pereklā taidōs syltūs dīnōs, kod nikur bišom navar dabōt ganeibys; 3) jōzasorgoj bišu dōrzā izlīt madu, mads iudini, voi turāt

traukus, kurūs ir bejš mads; ka bižom grybom idūt kū nūlasāt, tod itū jōdora pi poša vokora i ōrpuš bišu dōrza, na tyvōk par pīcdesmit asim nu tyvōkīm malejīm strūpim.

Rameņu apzavieršona. Nu pavasara jōtur strūpā tik daudz rameņu, cik biž spiej tū apsāgt. Izjāmuši līkōs ramenī, palykušōs jōsastum i jōpastota škārs-dieleišus, lai pamozynōtu strūpa ryumi. Pāčōk, kod bišu palīk vairōk, ramenī ar šyunom otkon vajdzās ilikt.

Ramenī ar sastīptīm misenā drotīm deļ mokaleigū šyunu pīsturynōšonys

Nu pavasara tī pīlikami nu sōna, a vosorā taišni vydā.

Agrōk nakai īlikīt ramenīs, pi tōm vajag pīlypynōt šyunu gabaleni.

Šyunys pīstyprynojamys ar korstu vosku, sajauktu ar kanifoli (svečim). Kanifolā gabaleni, bolūža ūlys lelumā, ir gona deļ 7—8 lizeiku voska, tūlaik šyunys lobōk turīs pi rameņom.

Kam nabūtu gotovu šyunu, tys var pīklejōt pi viersejūs rameņu dieleišu plōnu voska plāveiti (lapeni).

Voska lapenis jōpīgatavej taidā veidā:

Izkauseitu vosku jōizlej iz gludi izieveleita dieleiša, kuru pyrms jōsamiercej syltā iudinī. Pāč nu itōs lopys jōizgrīž 2 collys plotu i garu pa ramenīs garumam slūksni.

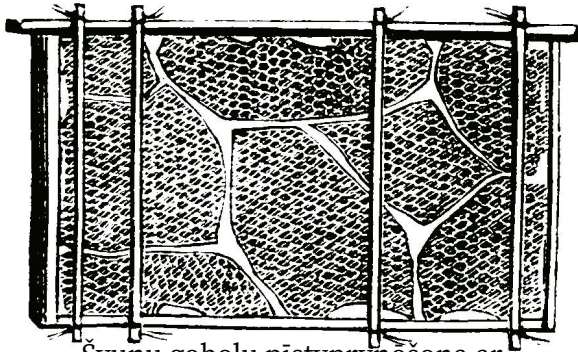
Skručēitš deļ strūpa greidys teireišonys

Šyunu voi voska lapēnu īlikšona ir deļtam vajdzeiga, lai bitš zynōtu, kur šyunys šyuť. Jōs laikim nakōrteigi dzan šyunys na pošōs rameņōs, a škārsu. Taidys ramenīs pāč navar vīgli izjimť nu strūpa.

Radzūt, ka bitš napareizi taisa šyunys, tivleņ itū jōpōrloboj: greizōs šyunys jōizleidzynoņ, i vītom ir jōizgrīž pavysam kaidu gabaleni, i lai tys naizkrystu ōrā, vajag tū sasīt ar dīgu i tīvu skaleņu paleidzeibu.

Kod saleikušos šyunys būs jau pīnastys ar madu, tod tōs jōizgrīž i jōizlīk aiz škārs-dieleiša tāpať strūpā, lai bitš izjem nu tōm vysu madu.

Kod šyunys būs jau tukšys, tōs otkon jōstota storp rameņom.

Šyunu gobolu pīstypriņošona ar skolym i dīgim

Ka šyunys ir pylņys ar tōrpenim, tod navar tōs izgrīžť, cikam izaugš jaunys biteitis.

Bišu aizbiegšona. Dažu řaizi godōs, ka bišu

saimā ar lobu i veiklu mōteiti atstōj sovu strūpu i aizskrīn, kai soka, iz mežu. Itys vyss bīžōk nūteik pavasarūs.

Cieški tā par īmesli ir bods, kod strūpā nav nikaida krōjuma i teirumā ari vāļ nīkas nav dabojams.

Caureja i pyveklis var taipať izdzeiť bitš nu strūpa.

Aizbiegšona ari tod nūteik, kod strūpā ir daudzi mads, patš strūps lels, bet bišu atlicš ir nu zīmys cīži moz. Bitš tūlaik naspiej strūpu kōrteigi sasīldāť i izborōť tōrpeņus.

Lai aizbiegšona nanūtyktu, bitinīkam nu pavasara ryupeigi jōpagōdoj, kab strūpi bōtu dīsgon sylti i ar vajdzeigū tukšū šyunu daudzumu.

Deļ tōrpeņu audzeišonys strūpa ryumā nadreikst, bīt ni par lelu, ni tukšu.

Kas itū vysu augšōk saceitū izdarās, tam bitš nikod nanūbāgs.

Ka izbāgušū saimi nūzadūš sagiuť, to jōilik tū cytā strūpā ar nalelu perekli, vyslobōk ūtrā bišu dōrzā i zynomu laiku jōboroj.

Mōteišu audzeišona. Lobā bišu dōrzā navar bīt dalaisti bez-mōteišu strūpi, kuru spāks kreit, var sacāt, ikkotru minotu i dreizi bitš pavysam izpuť.

Mōteitis dzeivoj, kai mās jau zynom, 3—5 godus. Vyspōreigi jōs nūmierst pošys pādejōs bišu saimī.

Ka mierst jōs nu vacuma, to sajusdamys itū bitš taisa mōteišu kannenis, i mōteitā pīdiej tī pādejū ņaizi ūlenis.

Nu ūtrys otkon pusis godōs mōteitāi izgaist pieški, nanūdiejušai ūleņu i tod pi biťom nav tōrpeņu, nu kurīm jōs varātu izperāt sāv mōteiti.

Seviški par bōriņom palik tōs saimis, pi kurōm jaunō mōteitā izgaist laulōšonōs laikā.

Vysvairōk itys nūteik caur tū, ka strūpi ir sastateiti cīži bīži, ir vīnaidi sovā storpā i navar tūs nu ņaizis labi atšķiert vīnu nu ūtra.

Giusta mōteitis i putyni i cyti bišu īnaindīki.

Bez-mōteišu strūpu, kai sacājam, navar turāt bišu dōrzā, deļtō lobam bitinīkam vysod jōtur rezervī dažys mōteitis.

Kai var pazeit bez-mōteišu bitš nu pavasara, par itū jau saceits. Vosorys laikā bōrinis-bitš, skrīnūt nu teiruma na cīži steidzās, mads nas moz i vyspōreigi izrōda nazkaidu vōjumu i laiskumu.

Vokorūs taidys bitš ilgi navar nūrimt, saņ, dyuc voi, kai soka, „raud”.

Rudinī bezmōšu saimis tieveņu izdzeišonys laikā pamat jūs strupā.

Vysaidi leidzekli pi mōteišu izpereišonys. Kod iznykušō mōteitā památā ūlenis voi 2—3 dīnu tōrpeņus; tod bitš pec 10 dīnom vīgli pošys sáv izperej mōteiti.

A ka pi saimis nav ni ūleņu, ni 3 dīnu tōrpeņu, tod bižom jōpaleidz ar vīnu nu itaidim leidzeklim:

1) Nu styprō strūpa jōpajem rameni ar ūleņom i jaunim tōrpenim.

Nūslauciejuši bitš ar spolvu, jū strūpā jōilīk rameni pošā pereklā vydā.

Bōrinis bitš ar lelu prīcu apsāgš tivleņ itū rameni i izperās sáv mōteiti.

2) Vītā vasalōs ramys ar šyunu, var pajimt šyunys gabaleni ar ūleņom i ilīkt videjā bez-mōšu šyunā. Bitš ītaisās tymā mōteišu kannenis i pec dīnom 10—12 bīš jau jauna mōteitā.

3) Vāļ dreizōk var bitš izperāt sáv mōteiti, kod jūs šyunōs ilīkt jau drusku saaugušys mōteišu kannenis, pajymtys nu tīm strūpim, kur tōs ir par līkom.

Bitš cieški tá pōrgrauž mōteišu kannenis i nūkūda mōteitis. Izgrīžūt mōteišu kannenis, vajag apzaīt ar tōm lūti uzmaneigi.

Bet izlītojūt itūs trejs leidezklūs, mās nadabōsim jaunōs mōteitis agrōk par 10—12 dīnom, cikam jei poša sōkš dāt ūlenis.

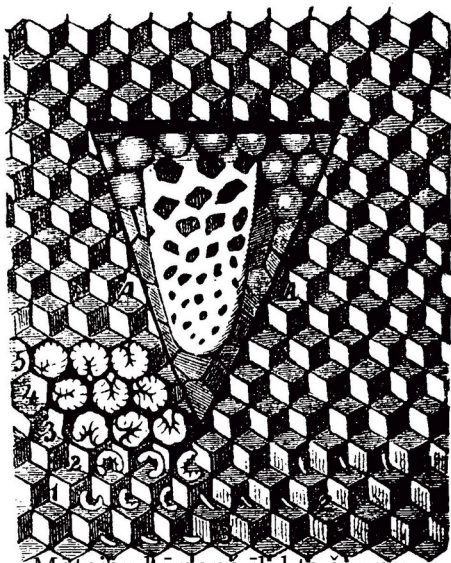
Izskrīnūt iz laulōšonūs jei var izgaist; taidā ŗaizī bitinīkam otkon vajdzātu audzāt mōteiti nu jauna,

Lai bitš nagaisynōtu par veļti laika mads nessōnys dīnōs, pi mōteitis audzeišonys lobōk ir bōriņom īdūt jau apvaislōtu mōteiti.

Deļ itō nu pavasara, ōbeļneicu zīdeišonys laikā, kod jau piļneigi radzams, kur styprōs i kur vōjōs saimis, tūlaik nu vīna kaida vōja strūpa jōizjem vysys šyunys ar tōrpenim, jōnūslauka ar spolvu bitš, i mōteiti taipat jōatjem.

Atjimtūs tōrpeņus ar mōteiti var izlītōt cytūs strūpus.

Pāčōk pajemūt 2--3 ramenīs ar tōrpenim i ūleņom nu styprō strūpa, jōilīk tūs bōriņu bišu strūpā,

Mōteisu kūnena īlykta šyunu

vydā

kurys tagad jōboroj, lai jōs varātu sāv izperāt lobys mōteitis.

Perekli jōpamozynoj ar škārs-dieleiti.

Ka grybom, lai bōrinis biš dybynōtu daudzi mōteišu kanneņu, to šyunōs ar tōrpenim jōtaisa izgrīzums, taišni zam tōm vītom, kur ir ūlenis voi jaunī tōrpeni.

Šyunu izgrīzumi atvīglynoj bišom mōteišu kanneņu sagatavōšonu i veicynoj jōs pi itō dorba.

Itī izgrīzumi, ka tik īspiejams, izdorami šyunu īškā.

Tūlaik mōteišu kannenis bīš dybynōtys tyvōk pi šyunu centra, kur tōs var bīt lobōk sasīldeitys nakai pi šyunu molys.

Pec 9 -12 dīnom nu itōm šyunom bīš daudzi mōteišu kanneņu.

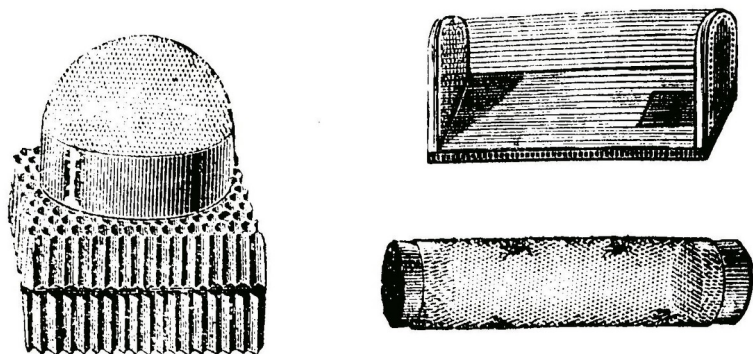
Vīnu nu tōm jōpamat tymāpaš strūpā, i pa cytu skaitlām vajag sastatāt tikpaš neukļosu (verīs zamōk par mōksleigu bārnu laisšonu) i ikkotram nu tīm jōdūd pa vīnai mōteišu kannenái, kuru vajag īškált šyunu vydā.

Lai neukļosi (voi jaunu bišu saimis) drūšōk pījymtu mōteišu kanneni, vajag jōs pamāš iz vīnys kaidys dīnys bez mōteitis.

Dreiži mōteitis izīš nu sovom kanneņom i varās jōs izlītōt, kur bīš vajdzeiba.

Mōteišu ilikšona strūpā. Lai biš. napazeitu pa smokai svešōs mōteitis i jōs nanūdztaltu, tod vajag jū ilikt

pyrms mōteišu krōtenī, kuru ir daudzi vysaidu sortu, kas radzams nu zamōk ilyktom biļdom.

Mōteišu krōteni

Mōteitá, paturāta tymā dīnu voi pušūtrys, gaisynoj sovu smoku i daboj jaunu bišu smaržu.

Lai bitš mozōk syrdōs, ir īteikts īlikť viņ mōteiti bez jōs pyrmijōm biļdom i tymā šaltī, kod bitš sajiut jau sovu bōrineibu. A ka paīt kaidš laiks i bitš sōc pošys taisāt mōteišu kannenis, tūlaik ilyktu mōteiti jōs napījem, deļtō jaunō mōteitá dūdama dreīži pec vacōs atjimšonys voi izgaisšonys.

Mōteišu krōteni vajag īlikť storp divejom mads šyunom, deļtō gadīnā, lai mōteitá pošā varātu, pazaborōť, kod bitš nagrybātu jōs pījimť i naborōtu car krōtená teiklu.

Izlaist mōteiti nu krōtená lobōk ir atļaut pošom biļdom.

Deļ itō pec mōteitis īlaisšonys krōtenī vajag izjimt spundī i tōs vītu aizsmierāt ar plōnu voska plāveiti i strūpu tivlēn jōapsadz. Plāveitī jōpataisa mozu caurumeni. Bitš, borōdamys sovu mōteiti, prograuž plāveiti i spryudej valī mōteiti.

Lai jei pījiuktu pi sova jaunō dzeivūklā, itō strūpa navajag atsāgt agrōk par trejom dīnom.

Augleigu mōteišu bitš greizi verās iz naapvaislōtom, kurōs bitš pazeist caur jū veiklumu, tīvōku viedereni i vyspōr mozōku augumu.

Bitš-bōrinis, pi kurōm nav tōrpeņu deļ mōteitis izpereišonys, pījem labi ari naapvaislōtu mōteiti.

Vyspōri var pascāt, ka bitš lobōk pījem jaunū mōteiti pavasarī i vosorā, nakai rudinī.

Kod bitš apsāgš krōteni i pyulāsīs tymā īleist, sōkš sanāt, tod itys nūzeimōj, ka bitš gryb jū nūdzālť.

Kod bitš nūzamīrej, sōc strōdōť i boroj sovu mōteiti, glōsta jū ar ūseņom, tod varam bỹť jau drūši, ka jōs pījem jaunū mōteiti.

Vāļ jōpasoka, ka pīdātōs nu jōs ūlenis ir ari par pylnu zeimi, ka bitš mīrā ar sovu mōteiti.

Atrašť mōteiti Dadana strūpā nav gryuši. Jei tivlēn izašķir caur sovu augumu i jū vysod var atrašť iz šyunom ar tōrpenim, ka nabỹš aizbīdeita nu tīnītš caur gaismu, trūksni voi dyumim.

Izjemūt ramenī ar tōrpenim deļ mōteitis atrassōnys, vajag apzavārt i cytys tyvōkōs šyunys, iz kurom cieški var jū atrast.

Kod šyunys bīži būs apklōtys ar bižom i vīgli navarās atrast mōteitis, tod lobōk ir nūkratāt tōs voi nūslauchit ar slāpnu spolvu nu šyunom iz pologu prišk atklōta strūpa, voi kaidā skreini, kur bitš sōkš it, i ka mōteitā būs tā, jū vīgli i uzmaneigi jōsagiun ar pierstim voi jōapsadz ar teikleni šupleitī (čarpaceni), i pāč vajag jū ilikt mōteišu krōteni.

Vosora

Dabeiga bērnu laisšona. Bitinīka vosora sōcās tod, kod bitš ir pīzajāmušys taidā jau spākā, ka gotovys ir laist bārnus, voi, kai soka, „spītōt”.

Bārnu laisšona ir bišu dalis atsašķieršona ar vacū mōteiti nu vacōs paļ saimis.

Itei dalā, sajymta i īlaista strūpā, sōc sāv taisāt jaunu perekli.

Pyrms bārnu laisšonys bitš pilneigi pōtrauc sovu dorbu, tys ir mads nessōnu, i deļtō vyslobōk ir, ka tik kū bitš ir saaugušys pylvā spākā, čartīs pi mōksleigu spītu

taiseišonys. Bet pyrms jōpasoka nazcik vōrdu par dabeigu spītōšonu.

Dabeiga bārnu laisšona sōcās pec 6 nedeļom nu pyrmō lobō pavasara mads nesshonys laika, tys ir nu junā sōkuma leidz julā pusái. Dažu ņaizi bitš laiž bārnus i ap maja mieneša golu.

Par pyrmū bārnu laisšonys zeimi ir mōteišu kannēņu dybynōšona, lai palykušōm bižom bȳtu jauna mōteitá, deļtō ka ar pyrmīm bārnim izīt vysod vacō mōteitá.

Ūtrā dīnā pec pyrmōs mōteišu kannenis aizvōkōšonys vajag gaidāt spītōšonys.

Pyrms bārnu laisšonys bitš karinej ōrspusī „bōrdys” veidā, pōrstōj strōdōt, atskrīnūt nu teiruma nalein tivlēņ vydā, a pīzadola pi tōm, kurōs karinej nu ōrspusis.

Pyrmīs spīts (pyrmi bārni). Pyrmū spītu drūši var tod viņ gaidāt, kod ir jau, kai saceits, aizvōkōtys mōteišu kannenis.

Pyrmi bārni izīt jaukā, spūdrā dīnā leidz pušdīņom, Jo vacō mōteitá cīži beistās slyktō laika. — Jei naspiej tōli skrīt.

Pošā spītōšonā gryuši ir maļdātis: bitš pulkim sōc skrīt nu strūpa ōrā i grīztis gaisā. Beidzūt izīt mōteitá i spīts nūzamat kur naviņ strūpa tyvumā.

Tik pamanāsim, ka bitš sōc spītōt, vajag uzmaneigi vārtis, voi naizīt mōteitá, kura pyrms na kai laistis skrīt, rōpoj pa ōrejōm strūpa sīnom. Tymā šaļti vajag pyulātis jū

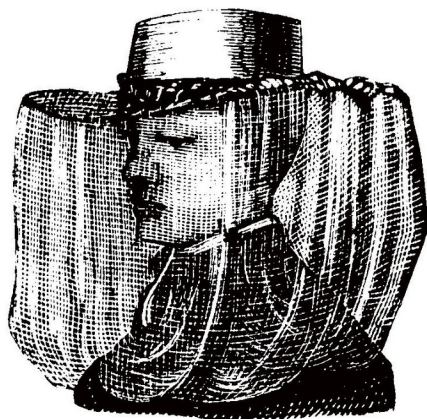
sagiut, ģlaist krōtenī, ģlikť spītuvī i aiznāšť iz tū vītu, kur vysvairōk grīžās biťš, tūlaik jōš pošys nu sevā saīt spītuvī.

Vacōs augleigōs mōteitis naspiej dažu řaizi pavysam skrīť, palīk par „kōjineicom” i, izleidušťš nu strūpa, tāpať nūkreit zāmī, kur ciešķi izgaist.

Taidā gadinī biťš atsagrīž iz vacu vītu i otkon izskrīn pec 9 dīnom ar jaunu mōteiti.

Ūtrīs spīts. Pec 9 dīnom kai izlaiž pyrmus bārnus, izīt ūtrī, ka tik napōršķodej jōm laiks.

Ūtru bārnū izīšonu izrōda mōteišu dzīdōšona, kuru var dziedāť pa vokorim.

Vaiga teiklenš

Ciešķi godōs, ka vacō mōteitá, sajudsama sovū nōvi, pīdiej ūleņū i nūzabeidz.

Tūlaik izťť ar biťom pyrmō jaunō mōteitá. Bet pyrms jei izlein nu kannenis, tivleņ gryb nūdzáľť vysys sovys pretineicys, kurys vāľ nav izgōjušťš nu kanneņom.

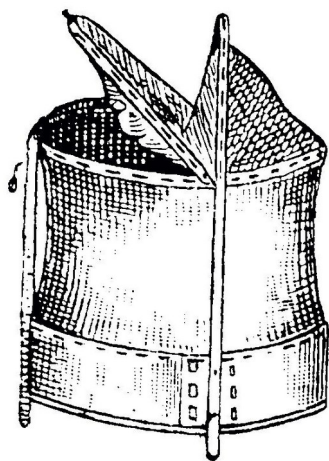
Biťš nadūd jai itō izdarāť. Mōteitá tod syrdōs i var dziedāť kai klīdz: „ti-ti-tī”, a mōteitis vāľ naizgōjušťš jai atsoka: „kua-kua-kua”.

Leidz ar ūtrīm bārnim izskrīn nazcik jaunu (naapvaislōtu) mōteišu. Ģlaižūt strūpā ūtrū spītu, ģķōs mōteitis vajag pamášť rezervī.

Ūtrūs bārnu jōzaver uzmaneigi. Jī cieški atsamat tik iz nagara laika i aizskrīn pāc paceli.

Pec 1—2 dīnom izīt trešī bārni. Pec trešīm dažu ŗaizi izskrīn catūrtī, bet itūs bārnus navajag dalaist, jo bišu saimá vacā strūpā palīk caur itū pavysam vōja. Viņ nu cīži styprim i lobim strūpim var sajimt, trešūs bārnus. Ka nagrybom tō dalaist, to jōsagiun mōteiti, a bitš jōsalaiz vacā strūpā.

Dabeiga spīta īlaisšona. Pyrms spīta īlaisšonys strūpā tū vajag īšyunōt. Įšyunōšona sastōv tymā, ka rameņōs teik īstyprynōti dabeigu voi mōksleigu šyunu gabaleni.

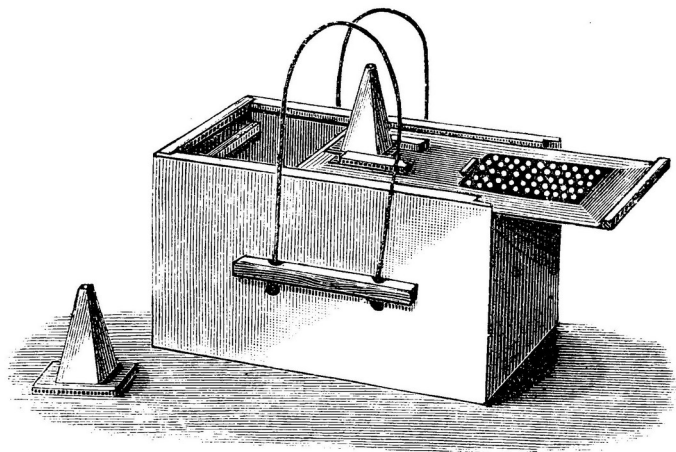
Spītuvá grūza veidā

Kam nabūtu pi rūkys šyunu, tys var pajimt, šaurōs voska būrteitis (lapenis) 1½ verška plotys, i pīstyprynōt taipať pi rameņom.

Vairōk par 8 rameņom navajag dūt jaunam spītam, koč gon tys izavārtu dīsgon lels i spieceigs.

Ūtrā dīnā pec spīta īlaisšonys bitš vīgli apdyumojamys. Tūlaik jōpazaver, cik jōs ir aizjāmušys rameņu. Naapsagtōs vajag izjimť, a palykušōs jōsastum i jōdalīk pi tōm škārs-dieleiti.

Ikkotrs īlaists spīts borojams divi—trejs nedelis ar škeistu bareibu, lai gon bȳtu patš mads nessšonys laiks.

Spītuvā skreinis veidā

Taida borōšona mudynoj bitš pi lelōka dorba i spīž jōs jimtīs pi šyunu šyušonys ar lelōku energeji.

Pi spīta īlaisšonys labi ir īdūt tam gabaleni voi vysu rameni naaizvōkōtu bišu tōrpeņu. Tūlaik var bȳt drūsam, ka bitš nanūbāgš.

Pyrms īlaisšonys strūpā spīts jōtur dažys stuņdis spītuvī, lai varātu izzynōt, voi ir tymā mōteitā.

Pāč jōpajem kaidu plōnu i šauru dieleiti, vīnam golam kura vajag bȳt pi skrītuvis, a ūtram spītuvī. Tūlaik bitš pa ītū dieleiti saīt strūpā.

Mōteiti jōsagiun i jōīlīk iz 1—1½ dīnys krōtenī i jōaizlīk tō caurumu ar plōnu voska plāveiti, kurā jōpataisa mozu caurumeni. Bitš pošys prograuzš vosku i izlaisš mōteiti.

Naapvaislōtu mōteiti navar ilgi turāt krōtenī.

Mōksleiga bārnu laisšona. Pi dabeigōs spītōšonys, kai augšōk beja saceits, bitš gaisynoj daudzi laika, i bitinīkam vysod jōzabeist, kab jōs naaizbāgtu.

Bet izdorūt mōksleigu bārnu laisšonu, nav kō beitis, i var bišu dōrzu atstōt bez pastōveigys dazavieršonys.

Kod bitinīks ir saprōteigs i labi zyna bišu dzeivi, tod jō rūkōs mōksleiga spītōšona ir eistīs leidzeklis sovu bišu dōrzu dreizā laikā pavairynōt. Turpretim nazynōtōjs i napraška var lītu samaitōt i izputynōt tōspaļ bitš, kurys jam ir.

Lobōk bījš, ka taidš bitinīks pi mōksleigys spītōšonys pavysam nazačer.

Dabeiga spītōšona caur daudzi īmešlim nav loba:

1) Tōš bitš, kurys cieški laiž bārnus, dūd pavysam moz mads.

2) Saimis palik vōjis, vajag tōš borōt.

3) Gaisynojom daudzi laika i dabojom vāl vysaidys napatikšonys pošā korstā dorba laikā: jōskraida i jōgiusta bitš.

Bet nazaverūt iz ītīm īmešlim navar pavysam atmāst ari dabeigys spītōšonys, tei laikim pīzagoda.

Mōksleigu spītōšonu veidu ir cīži daudz, leidz 30, mās pasacāsim viņ par golvonīm.

1) Izlasiejuši strūpa saimi, kur ir daudz tōrpeņu, mads nessōnys laikā, kod saimá ir pošā spītōšonys styprumā, lobā saulainā dīnā vajag atrast mōteiti.

Šyunu, iz kurys jei sād, ar vysom bițom ilikț jaunā išyunōtā strūpā.

Pāč jōpajem vāl ramenī ar tōrpenim, bet bez bițom. Tōļōk jōdalīk vīnu ramenī ar madu. Tūlaik vysys itōs ramenīs jōsastum suplōk i nu obejom pušom jōdalīk škārs-dieleišus. Pec, aizsadzūt strūpu, pastatāt tū vacō strūpa vītā.

Vacō strūpa ramenīs vajag sastumț tyvōk vīnu pi ūtrys i jōdazaver, lai tōrpeni bȳtu vydā. Patš strūps nūlīkams molā.

Vacōs saimis bițš, izskriejušys pec mads, tikš jaunā strūpā, kuram vajag bȳț vysā leidzonam vacijam.

Itys pādejīs, palicš par bōrini, sōkš sáv perāt jaunu mōteiti.

Cīkam kas vacō strūpa saimá, palykusá bez skrieju-bițom, dažys dīnys pavysam nazarōdīs nu strūpa, deļtō tū jōboroj 4—5 dīnu laikā, jōdūd bareibu i iudini, cīkam pošys nasōkš skriț pec mads, kas nūtikš tūlaik, kod mōteišu kannenis bȳš jau aizvōkōtys. Pamozam bițš palīk vys spieceigōkys. Iz golu var vāl tōs pastyprynōț, ilikūt nu spieceigō strūpa kaidu ramenī ar tōrpenim.

Iz 10 dīnom vacijā strūpā jōizgrīž līkōs mōteišu kannenis, pamatūt viņ divejis. Mōksleigū bārnu laiššonu

jōizdora pyrms mads laika beigšonōs. Pec itō laika pamášť saimi bez mōteitis voi ar naizvastu vāļ mōteiti nav labi. Taida saimá teik apzogta nu cytom.

Vītā, ka bōriņom biņom atstōť pošom audzāť mōteiti, lobōk ir īdūt jōm jau gotovu.

Kai spīts, tai i vacīs strūps labi dazaverami.

2) Ūtris mōksleigys spītōšonys veids ir nūdybynōts iz tō, ka ŗaizi ar bišu dali jemom i pereklá dali.

Nu styprō strūpa izjemom ramenī ar mōteiti i vysom biņom i vāļ ramenīs div ar aizvōkōtīm tōrpenim. Itū vysu jōsalik jaunā īšyunōtā strūpā. Tá var vāļ saslaucāť vacijā strūpā nu 2—3 rameņom biťš. Pec tō jōstota itū strūpu jaunā vītā, a vacū jōpamat tīpať.

Tam jōdūd mōteiti i vītā atjymtū šyunu ar tōrpenim nazcik dabeigu voi mōksleigu tukšu šyunu.

Ka nabỹš pi rūkys gotovōs mōteitis, to vacīs strūps varās patš jū izperāť.

Tá vāļ jōpasoka, ka vyspōreigi pi bārnu īlaisšonys strūpā jōzatur taidys kōrteibys.

Šyunys ar madu jōstota jaunā strūpā tōļōk nu skrītuvis, pi pošys pakalejōs sīnys. Vydā jōlik šyunys ar tōrpenim i lelōkūs tōrpeņus tyvōk pi mads, a jaunōkūs pi skrītuvis; pāčōk vāg dalikť dažys tukšus šyunys, taipať kai itū dabeigi dora pošys biťš.

Vītā ka jimť šyunys ar bārnim nu vīna kaida strūpa i taidā zinī pamozynōť obejus strūpus, labi ir salasāť tūs nu

dažaidim strūpim i taidu strūpu statāt tivleņ vītā kaida styprō strūpa, a itū pādejū atstatāt kur molā.

Vysys vacōs dorba bitš nu itō strūpa saskrīš jaunijā i pastyprynōš tū. Tys pec 15—16 dīnom bīš jau tik veikls, ka varās patš izlaistš styprus bārnus.

Vacijam strūpam, nūstateitam molā, jōdūd škeistu bareibu kaidys dīnys 5—6, a perekļus tū strūpu, nu kurīm jāmām tōrpeņus, papildāt ar tukšom šyunom.

3) Trešīs veids saucās par salaseitīm bārnim.

Salaseitū spītu lobums ir tys, ka tī navōjinoj strūpa saimi.

Ar salaseitīm spītim jōapzaīt uzmaneigi, ka naizjimtš ņaizi ari mōteitis, cytaiž jei bīš nūdzalta nu svešōm bižom. Tá ir bitš na nu vīna kaida strūpa, a nu daudzim.

Kod spītuvī sazacrōš jau dīsgon bišu, tod jōš jōnūlik vāsā vītā, kur pastōviejušys sōc paliktš namīreigys, maneidamys ka pi jōm nav mōteitis.

Pec itō bižom jōdūd augleigu mōteiti i jōaizvad jōš iz cytu dōrzu par 2—4 verstom.

Ka salaseitū spītu grybom atstōtš tymāpaž dōrzā, to bitš jōapdyumoj ar „amonium nitricum”.

Lai salaseitis spīts sādātu drūsōk i nanūbāgtu labi ir tam īdūtš šyunu ar tōrpenim.

Salaseiti spīti lobi ir deļ pōrdūšonys.

4) Neuklosu (jaunu bišu saiņu) veids.

Cīži interesants i drūss Ir angļu veids — voi neuklosu kolonejis.

Deļ neuklosu sataiseišonys jōatjem nu kaida naviņ vyduskō strūpa mōteiti ar divejom rameņom, ʃaizi ar jaunōm iz tōm biteiņom, i jōilīk jōs tukšā strūpā, dalīkūt vāļ div ramenīs ar tukšōm šyunom i vysu itū jōaizlīk ar škārs-dieleiti, lai pereklis nabytu solts.

Vacīs strūps nūlikams kur naviņ molā.

Nu izjymtō strūpa biṣ nūdybynōš ūtrā voi trešā dīnā mōteišu kannenis, kurys pec 8 dīnom var izlītōṭ deļ jaunu bišu saiņu sastateišonys voi neuklosu.

Deļ itō nu styprōm saiņom jemom pa div ramenīs ar tōrpenim i biņom, bet bez mōtis. Tikpaṭ jōdalīk vāļ rameņu ar tukšōm šyunom i izgrīžūt šyunā caurumeni jōilīk tī mōteišu kanneni.

Sastateiti taidā veidā jaunī strūpi (neuklosi) līkami kur naviņ bišu dōrzā.

Kod iziṣ nu tīm mōteitis i bṣ jau apvaislōtys, tod īnasuma laikā, lobā saulainā dīnā, jōsastota tūs vacū strūpu vītā, a itūs kur molā.

Taidā veidā dabōsim par ʃaizi vairōk (pa neuklosu skaitlām) stypru bišu saiņu, deļtō ka neuklosūs ir jau apvaislōtys mōteitis, i saskriejušōs nu atstateitim vacim strūpim biṣ, palelynoj saimi, tai ka pāčōk daīt vāļ ilikṭ tá dažys tukšys šyunys. Pi itō jaunū mōteiti vajag ilikṭ iz vīnu-

ūtru dīnu krōtenī, lai saskriejušōs itymūs strūpūs vacōs bitš nanūkaun mōteitis.

Pa slavonō angļu bitinīka Kavona vōrdim neuklosu veids ir lobōks par vysim augšōk pīmineitīm.

Lobōs bišu ganeibys pazeimis

Syltā laikā bitš pastōveigi skraida pec mads i rōdīs, ka jōs nosoj tū nu teiruma, bet lai varātu par itū pōrzalīcynōt, vajag izlikť drusku sasiļdeitō mads kur naviņ natōli nu bišu dōrza.

Kod iz laukim ir kū dabōt, tod bitš pavysam nazaver iz itō mads. Turpretim bareibys tryukumā jōs tivleņ salasās itū madu.

Pošys lobōs ganeibys vysod ir syltōs dīnōs, sevišķi dīnys vydā pec leita, jo zynoms zīdļau mads nesieji stōdi.

Mads nesšona celās iz augšu pec syltōm naktim voi ilgim leitīm.

Pec pārkiunim ari ir lobs laiks deļ biťom.

Turpretim bareiba mozynojās sausā, soltā i slyktā laikā.

Mads daudzums ir atkareigs nu pošim mads nesiejim stōdim.

Golvonīs mads nesšonys laiks saucams nu bitinīkim tūlaik, kod zīd mads nesieji stōdi i tik stypro, ka bitš pošā eisā laikā var sanāst vairōk mads, nakai cytōs ʔaizjōs. Mads īnasuma laiks nav vīnāids deļ vysom molom.

Pi mýsu daudz-moz itys laiks izkreit ap 2 nedeļom pyrms Pītera dīnys.

Par 5 nedeļom pyrms itō laika vajag īsōkt bišu borōšonu deļ lobōkōs tōrpeņu audzeišonys i tai pastyprynōt saimi prīšk golvonō mads īnasumā laika, lai

Kōseitš deļ rameņu izjimšonys

tūlaik strūpā býtu vysvairōk bišu.

Šupleitā deļ bišu izsmelšonys

Kur lelōks ir strōdnīku pulks, tī dreizōk veicās dorbs. Bitinīks daboj taidā gadīnī vairōk mads i voska.

Paleigs biťom mads nesšonys laikā. Golvonā mads īnasuma laikā vysa bitinīka uzmaneiba jōgrīž iz tū, lai bitš nasādātu bez dorba. Strūpā vajag býť dīsgon vītyš deļ mads salikšonys, deļtō jau sovā laikā jōīlīk tá ramenīs ar dabeigōm voi mōksleigōm šyunom.

Stypri ari jōzaver, lai bitš nacīstu nu korstuma i nakarineitu bōrdys veidā nu strūpa ōrspusis. Tūlaik jōš gaisynoj par veļti spēku i laiku deļ strūpa ventilacejis (vādynōšonys).

Vysi skrītuvu caurumeni atklōjami. Strūpa dybyns ar vadzeišu paleidzeibu pacelāms iz $\frac{1}{4}$ verška, lai bitš vīglōk i dreīžōk varātu tikť tymā caur itū šķierbu,

Pec mads īnasma beigšonōs beistūtīs zagšonys, vysī itī caurumeni sašaurynōjami.

Cīži labi mads laikā izstatāt iz strūpa magazinu, tys ir, skreini ar nalelom rameņom, palelynojūt caur itū strūpa plateibu i pamozynojūt tō syltumu. Taidā zinī mās paskubynojam bitš iz mads laseišonu.

Izjemūt nu strūpa aizvōkōtōs jau šyunys, vajag tōs iztukšōť iz centrifugys i otkon īlikť strūpā lai biťom būtu kur krauť madu, cytaiž jōm daiš gaisynōť ilgu laiku deļ šyunu taiseišonys.

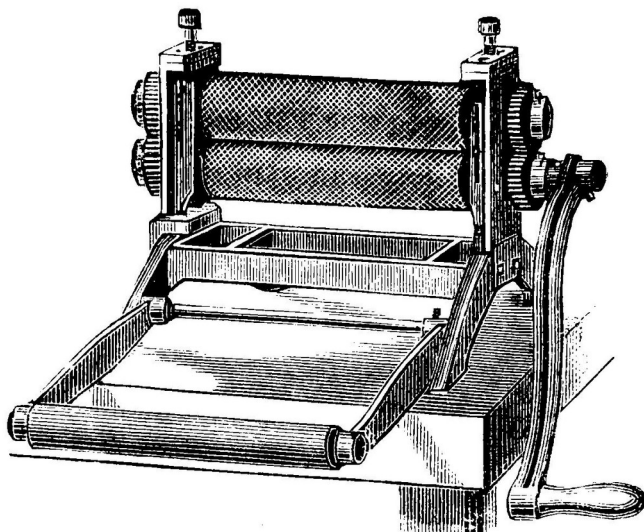
Lobā īneseigā dīnā stypra saimā var sanosōť leidz 10 mārceņom mads ja tik strūpā atsarasš dīsgon ryumis i nabỹš par daudzi korsts.

Deļ itō strūpu jōstota kur pakrieslī voi jōapsadz tū ar žogorim, āgļu myzom itt.

Golvonō īnasma laikā, grybūt pamozynōť pi mōteitis ūleņu diešonu, vajag tyvōk sastumť ramenī leidz 3/16 verška voi ari īdūdūt mōteitái kaidys 2—3 atsevišķys ramenī deļ ūleņu diešonys.

Mōksleigu šyunu taiseišona. Tai labi pazeistams latvišim vosks teik izlītōts daudzi veidūs: bitš taisa nu tō sāv šyunys, mās svācis; tys ir vajdzeigs doktorim,

aptykom, fabrikom itt. Pādejūs laikūs vosku sōku lītōt ari deļ mōksleigu šyunu sagatavōšonys.

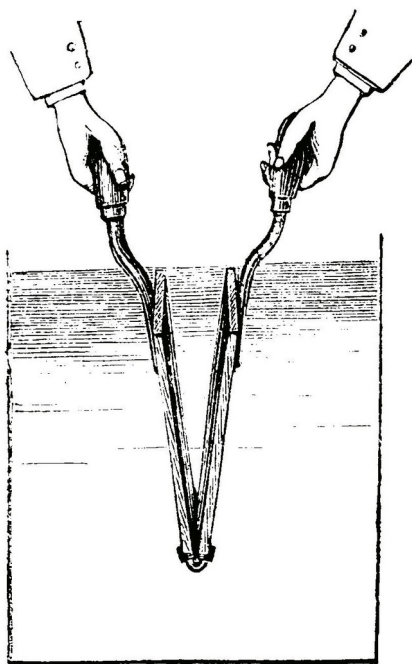
Valci deļ mōksleigu šyunu taiseišonys

Slikši ir, kod mads īnasma laikā bižom jōtaisa šyunys. Taidā ņaizī lobōk ir īdūt jōm gotovys šyunys, kurys taisamys ar vaļci voi rullu presi. Itū mašīnu ir daudzi vysaidu sistemu. Dažys nu tōm, kai vaļci, moksoj dīsgon dōrgi.

Par vyslobōkīm ir atzeiti Lomakina vaļci.

Mōksleīgōs šyunys teik tivleņ pīlītys ar madu. Lītōjūt tūs varam vāļ vīgli izasorgōt nu tievenim, kuri dažōs ņaizjōs cīži apgryutynoj bišu saimi.

Pošys šyunys sagatavojamys taidā veidā: vyspyrms jōpataisa voska lopys ar kūka dieleišu paleidzeibu. Dieleiti agrōk jōsamiercej iudinī, i pāč jōnūgremdej nazcik ŗaižu izkauseitā voskā, cikam dieleits apzastīpš ar vajdzeigū voska kōrtu.

Forma deļ mōksleigu šyunu
gotovys jau mōksleigys šyunys.

Tūlaik dieleiti ar vysu vosku jōlik iudinī, pec izjimšonys nu iudinā vosks vīgli atsadola nu dielā.

Pec itō rikteigi jōnūstota vaļcūs i caur tīm jōlaiž itōs voska lapenis.

Mōksleigu šyunu taiseišonu ir dīsgon gryuši smolki aprakstā. Pi tōs vajag saprast pošam bitinīkam.

Kam pazarōdīs itys dorbs par gryutu, tys var nūpierkt bišu kūpšonys magazinūs

Šyunys dūdamys viņ tōm saimom, kurom ir vajdzeigys. Deļtō vōjim strūpim i gotovim spītōt par veļti ir likt taidys šyunys.

Saimis ar naapvaislōtu mōteiti taipat nataisa sāv šyunu, cikam jei sazalaulōš ar tieveni.

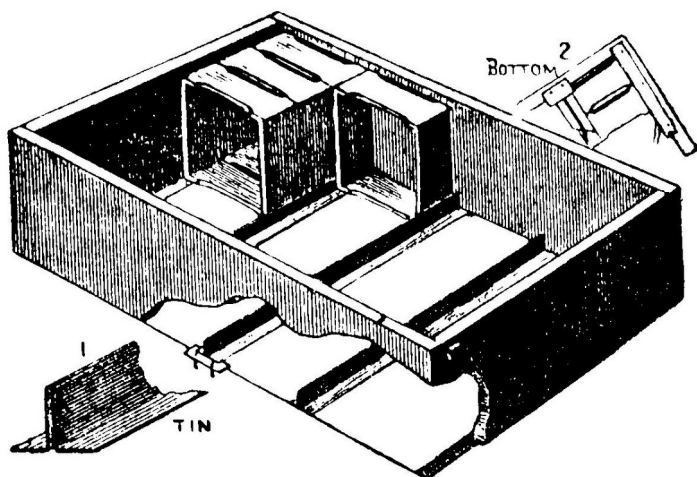
Mōksleigōs šyunys vysod jōlik pereklá vydā, storp rameņom ar tōrpenim.

Magazini. Izlītojūt strūpu magazinus vajag zynōt, ka bitš tod viņ vysulobōk strōdoj, kod sajiut sovu tyvumu pi mōteitis i tōrpenim.

Lai varātu daspīšt bitš pōrīt iz magazinu i kraut tī madu, vajag izjimt nu strūpa nazzik rameņu i pīstumt pi bižom škārs-dieleiti, padorūt caur itū strūpa ryumi mozōku i šaurōku.

Pec mads pīkraušonys magazinā tys atjemams i izlīkams cyts.

Magazina viersu vajag apsāgt ar audaklu, ceratu voi ar spylvynu, pībōztu ar cysom, sīnu itt.

Dadana strūpa magazins

Magazina izlikšona izdoroma viņ lobā mads nessōnys laikā i syltā dīnā.

Pec golvonō īnasma laika magazinus jōatjem, jōpamozynoj skrītuvu caurumeņus i vyspōreigi jōzaver, lai nazacaltu storp bițom zagšona.

Rudiņš

Kod beigsīs golvonīs mads laiks, jōzastōj bez kaveišonōs pi mads izjimšonys.

Šyunys jōjem viņ aizvōkōtys. Madu vyslobōk ir izjimț 7—10 dīnys pyrms golvonō īnasma beigšonōs, apmāram storp 28 juli i 3 augustu.

Šyunys izjemamys ļūti uzmaneigi, lai naizaceļ zagšona.

Deļ rameņu ar mads šyunom nūglobōšonys nu bițom ir sovaida skreina, kuru jōtur vysod apsagtu.

Strūpa navajag nikod pamāst, atklōta, jōapsadz ar ceratu voi brezentu.

Kod nazaverūt iz vysu mýsu uzmaneibu, svešōs bițs sōkš zagț madu, tod lobōk pōrtraukt itū dorbu cikam bițs pavysam nūzamīrej.

Kod zagšona sōksīs i cytūs strūpūs, tod jōpamozynoj vysus skrītuvu caurumeņus i jōapslacynoj ar iudini, kai zaglis, tai i apzūgamōs bițs

Kod daīt izjimt madu nu strūpa ar atjemamū magazinu, tod tū jōnūceļ pavysam i jōnūnas kur iz škiuni ar attaiseitōm durovom, caur kurōm varātu izkratāt tykušōs tī bitš, pec kō strūpu tivleņ jōapsadz.

Izjemūt madu i vyspōreigi apkūpūt bitš, jōdora vysu vīgli i mīreigi.

Ka bitš sōkš dzālt, to īteicams ir nazakauť ar jōm, nasvaidāt rūkom i naskraidāt pa dōrzu, bet krist tivleņ pi zāmis zōli i gaidāt, cikam bitš nūrimš.

Kotram bitinīkam godōs turāt sovā bišu dōrzā taidu saimi, kura bez kaida radzamā īmešlá sōc izrōdāt lelu dusmi i na viņ nalaiž tyvu pi sevīm, bet naatļaun ari pōrīt par dōrzu.

Pret itū dažu ņaizi paleidz šaids leidzeklis:

Agrā reitā strūpu aiznas tymsā vītā (klieti voi bišu mōjōs) i atver drusku durovys, tai ka caur škierbu speideitu mozs gaišums.

Bitš pamosam sōkš izskrīt.

Kod vysys vacōs dusmeigōs bitš bēs izskriejušys, tod var, ka vajdzeigs, strūpu apkiupynōť i pōrkrauť šyunys, pec kō tōs otkon sastatāt i strūpu nūlikt agrōkā vītā.

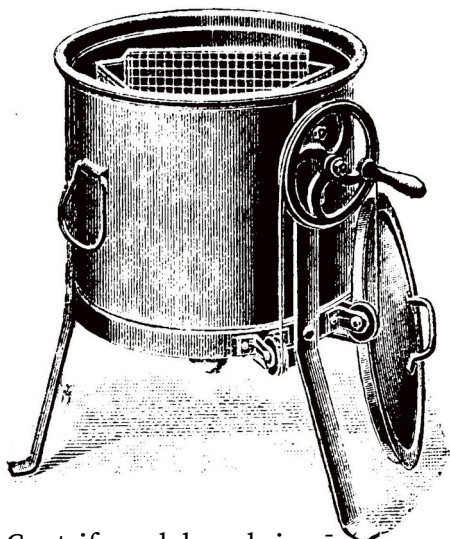
Pec itaidys operacejis bitš palik mīreigys.

Mada izsvīšona iz centrifugom. Lai nasamaitōtu izjymtōs šyunys, var izdabōt nu tōm madu iz tai saucamōm centrifugom.

Poša mads izsvīšona izdoroma taidā veidā:

Vyspyrms izjymtōm šyunom jōattaisa vōceņus, deļ kō lobi ir specialy nāži.

Pec taidys atklōšonys šyunys jōilīk mašinī, verūtīs kab atklōtō mola bȳtu iz ōrspusi, i sōktȳ tȳlaik grīztȳ pošu mašini nu īsōkuma pamozam, pāč dreīžōk.

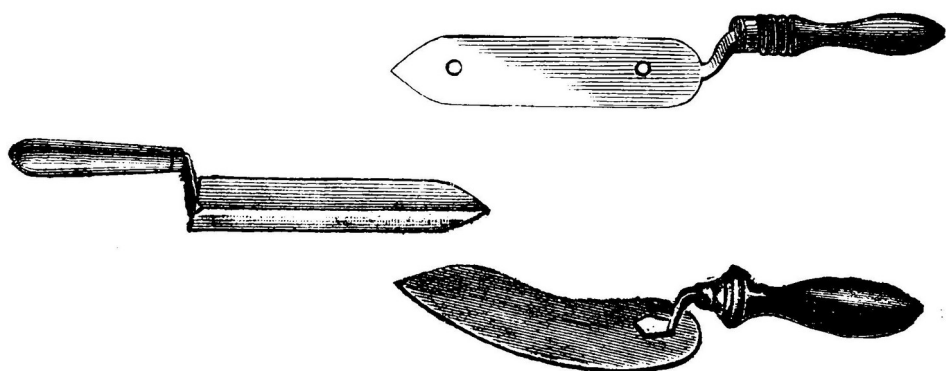
Centrifuga deļ mads izsvīšonys
nu šyunom

Seviški vajag bȳtȳ uzmaneigam strōdojȳt ar jaunom boltom šyunom, kuri dreīžōk lyuȳtȳ.

Izteirieušim šyunys nu vȳnys pusis jōpastota ūtru pusi i otkon jōgrīž. Šyunu pōrlīkšonu jōizdora nazcik ȳaižu, cikam vyss mads nabȳš pavysam izsvīsts nu šyunom.

Izsvīšonai nȳlyktȳ madu jōpatur dažu laiku syltā ustobā, lai tys drusku sasylst, deļtō ka mads, bȳdams solts, palīk par bȳzu i tȳ tod ir gryuši izsvīštȳ.

Mads īpakōšona i pōrdūšona. Centrifugu mads ir cieškōk pȳprosams ōrzāmōs, a pi mȳsu šyunu mads dreīžōk teik pōrdȳts nakai bez šyunom.

Bitinika nāži

Mada īpakōšona izdorama itai:

Pajimt̃ ramenī ar piļneigi aizvoskōtōm šyunom i nūlikt̃ iz vīnkōrša i nakrōsōta golda.

Pec ar skola paleidzeibu jōizmierej vysu šyunu gobolu pa skreineišu cibeņu lelumam. Uzmaneigi jōsagriž šyunys i ikkotru izgrīztū gabaleni jōizlīk iz drotu teiklená, lai mads varātu iztácāt nu pōrgrīztōm šyunom.

Kod mads iztácās, tod uzmaneigi aptynūt šyunu ar pergamenta lopu, jōilīk cibenī.

Pergamenta molys jōsatyn trūbeņōs, kurys pīzamīdzūt pi maleņom nadūd šyunom kustynōtīs pi pōrvessōnys.

Pec cibeņu vōku aizsisšōnys, škiebys aizklōjamys ar šaura papeira slūksni, lai navarātu caur tōm iztácāt mads.

Kod cibenīs bēs gotovys, tōs salīkamys lelā skreini, kurā varātu jūs saleist leidz 40, skaitūt ikkotrā pa 1 mārčenái mads.

Bišu kūpšonys magazinūs pōrzadūd cibenis deļ 2, 3, 4 itt. mārceņu šyunu mads.

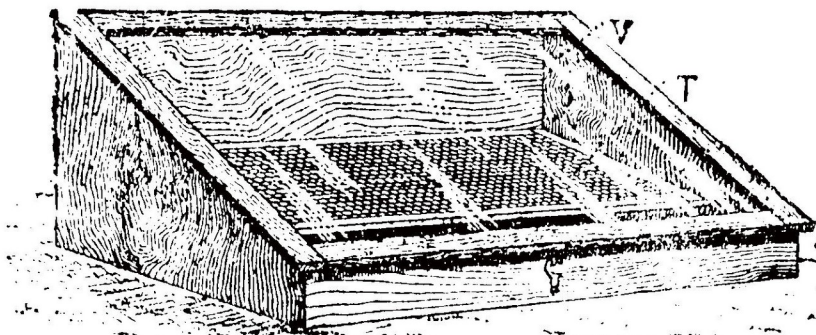
Lelō skreiná pec aizvōkōšonys apsīnama ar stryčim.

Tai īpakōtu madu var syutāt iz lelōm pilšātom deļ pōrdūšonys.

Mads salykts pūdūs, sajaukts ar vysom šyunom i bižom, kai pi mýsu vyspōreigi teik darīts, gaisynoj gondreiž pusi nu sovys vierteibys.

Šyunu kauseišona. Daudzi lobōka šyunu kauseišona na iz gunš, kai leidz šam laikam beja pi mýsu doroms, a iz saulis, deļkō pōrzadūd tagad daudzi vysaidu kauseituvju.

Saulis stori kreit iz stykla i kausej vosku iz īlyktō itymā skreineitī dieleiša, nu kura izkusš vosks tak iz skreinis dybynu.

Saulis voska kauseituvá

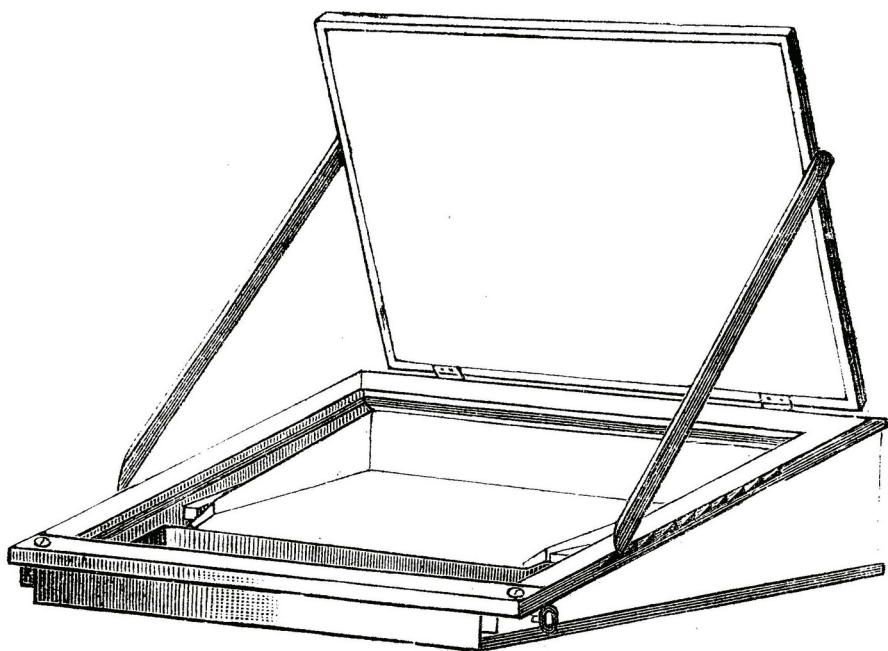
Naši palīk iz dieleiša.

Taidys šyunys var pāč kausāt iz gunš i tī dūd mýsim teiru boltu vosku.

Pec mads izjimšonys vajag nūleidzynōt bišu saimis, atjemūt nu styprōkōm šyunys ar tōrpenim i likūt tūs vōjōkōm saimōm.

Pāčōk jōpōrzalīcynoj, voi pi vysom saimōm ir mōteitis.

Bōriņom vajag tū idūt voi savīnōt jōs ar cytu saimi. Pec mads atjimšonys seviški vajag beitis zagšonys.

Saulis voska kauseituvá

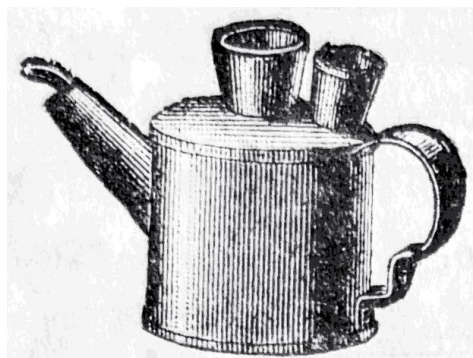
Sausōkūs laikūs jōtur pi strūpim iudinš i jōapsadz drusku strūpus, lai bižom nabytu tik korsts.

Vōjis i bōrinis saimis cīži vīgli teik apzogtys voi izpūsteitys nu taurynim, seviški kod bitš naspiej apsāgt vysys šyunys.

Šyunu izglobōšona. Rudinám atejmūt, bišu saimá palík mozōka i laikim navar apságt vysys šyunys, deļtō taidys jōizjem nu strūpa i jōgloboj kur sausā vītā, lai nadatyktu klōt pi jīm kūdis.

Agrōk nakai nūglobōt šyunys, vajag tōs apkiupynōt ar sāra dyumim.

Pādeji rudinā dorbi. Augusta sōkumā vajag pōrzalīcynōt, voi ikkotrai bišu saimái ir mōteitá, cik ir mads itt. Ka tī moz bjš krōjuma, to jōdalík, ari jōizjem naapsagtōs nu bižom šyunys.

Kod saimá bjš pavysam vōja, tod jōsavīnoj tū ar cytu. Itī ir golvonī dorbi, kurus vajag izdarit lobā saulainā dīnā.

Konna voska kauseišonai
 voi tvárš tō deļ zīmys.

Prišk mads laika
 beigšonōs jōpazaver, cik
 ikkotrā strūpā palyka mads,

Zynoma līta, ka 6 kvadratverškūs šyunu, skaitūt obejis pusis, ir vīna mārčená mads.

Vīna 57 veršku šyuna, aizvōkōta nu obejom pušom, nu viersa leidz zamaškai, satur ap 10 mārceņom mads.

Kur tryukst vajdzeigō daudzuma mads, tī jōdūd bižom škeistū bareibu voi sirupu, kuram vajag bjt dīsgon bīzam.

Lai mads nazacukrōtu jōdalík druska glicerina.

Pi bišu borōšonys jōzyna, ka deļtō, lai bišs varātu salasāt 25 mārceņis mads, vajag tōm 30 mārceņu sulys.

Cik īspiejams, jōzapyulej itū bareibu saborōt divejōs naktis i, kai beja jau saceits, par kaidu nedeli pyrms golvonō mads laika beigšonōs, Itys vyspōreigi naatļauņ bižom audzāt tōrpeņus, deļtō ka vysys breivōs šyunenis tivleņ teik aizlītys ar madu.

Agrōk nakai idūt bareibu, vajag izjimt vysys naapsagtōs nu bižom šyunys.

Ka atsarostu tymōs naaizvōkōts mads, to var tōs atstōt strūpā aiz škārs-dieleiša lai bišs izjem nu tīnītis madu.

Likōs šyunys ar aizvōkōtīm traucenim izjemami i globojami kur syltā vītā. Soltumā i volgonumā mads dreizi sazacakroj sōc tēcāt nu vōcenim.

Iz zīmys jōpamat tik daudz rameņu, cik īspiejams bižom tū apsāgt.

Kod atiš soltumi, tod strūpa ryumi aiz škārs-dieleiša jōpībōž ar sausu sīnu voi palovom.

Saimis styprums. Kū styprōka saimá, tū vīglōk tai bīs par zīmu izturāt vajdzeigu syltumu deļ lobys pōrzīmōšonys.

Nu ūtrōs pusis saimái navajag bīt par daudzi styprai: dīsgon bīs, kod tei aizjimš strūpā 8—10 rameņu.

Cīži styprōs saimis zīmoj slikši, seviški mozūs strūpūs, jo taidom saimōm jōcīš nu lela syltuma.

Vōjōs saimis iz zīmys savīnojamys.

Saiņu savināšana. Tū laiku, kod bitš jōsavīnoj, navar taišni nūteikt, jo itys atkareigs nu laika stōvūklā i mads īnasma beigšonōs, bet vyspōr var sacāt, ka vyslobōk ir savīnōt taidā laikā, kod bitš sōc mozōk izskrīt.

Savināšana izdoroma pi poša vokora. Bitš jōapslacynoj ar mads iudini, cytaiž celās bišu kaušonōs voi kari.

Savīnojūt jōzaver, lai tyktu saškiertys leidzeigys saimis, pīmāram vacu mōteišu saimis ar taidom pať, apvaislōtōs saimis ar apvaislōtōm.

Nu savīnōjamōs saimis jōizjem lobōkōs ramenīs i jōsalik tōs vīnā strūpā, pec tō vīnai saimái jōatjem mōteiti.

Tod bez-mōtis strūpu vīnkōrši danas pi tō strūpa, kurā gryb saimis savīnōt i, apslacynojūt bitš ar mads iudini, jōsaslauka jōs tymā strūpā.

Kod savīnojāmōs saimis stōv vīna nu ūtrys tōli, tod tōs vajag pamožam tyvynōt, tys ir: ikkotru dīnu nūstatāt par aršinu tyvōk vīnu pi ūtrys.

Kod tōs bīj jau tyvu, tod izdorams, kai augšōk beja saceits.

Daudzi vīglōk i vīnkōršōk ir savīnōt bitš ar „amonium nitricum” paleidzeibu.

Mōteitis vacums. Ir nūtiemeits ka pec pōrzīmōšonys par bōriņom palik tōs saimis, pi kurōm mōteitis beja vacōkys par trejim godim. Deļtō navajag atļaut zīmōt tōm mōteiņom.

Ūleņu diešona sōcās vāl zīmā, agrōk nakai biļom var izskriļ.

Zynūt itū, jōzapyulej, lai strūpā natryuktu šyunu ar maizeiti, kura biļom cīži vajdzeiga deļ tōrpeņu audzeišonys.

Pereklá nūkōrtōšona. Šyunys, ar kurōm saiņom jōpōrzīmoj, navar bīt pavysam vacys. Sastateits nu tōm pereklis bīs solts, biš slikši tod pōrzīmōš.

Deļ zīmōšonys ir vyslobōkōs 2—3 godu šyunys.

Zīmōšonai jōatstōj ramenīs ar aizvōkōtū madu i, cik īspiejams, vīnaidi nūšyutom šyunom bez kaidim naleidzonumim i dūbjom.

Vysys tieveņu šyunys izjemamys. Viņ styprōm saiņom jōpamat pereklá vydā kaida druska itū šyunu.

Taisūt perekli iz zīmys vysaidā zinī navar aizmierst, ka biļom vajag nazcik tukšu šyunu. Vīnōs viņ šyunōs ar madu, gryuši ir biļom pōrzīmōļ.

Ramenis tai jōnūkōrtoj, lai garōs šyunys bītu vydā, a pa molom eisōkōs.

Rameņu skaits atkareigs nu saimis stypruma. Tā vajdzeigs ir nu vīnys pusis, kab biš apsagtu vysus šyunys, i nu ūtrys jōzaver, lai jōs, naturādamys sāv dīsgon vītys strūpā, nakarineitu bōrdys veidā zam pereklá.

Biš taisa šyunōs caurumeņus, lai jōm vīglōk bītu zīmys laikā pōrīt nu vīnys šyunys iz ūtru.

Ka daīš laiks iz zīmys ilikṭ strūpā mōksleigōs šyunys, tod jōpataisa tymūs caurumeni leidz piersta rasnumam.

Mads krōjumam vajag bṭṭ tik lelam, kab navajdzātu borōṭ bišu saimi leidz aprilām.

Saiṃu sagatavōšona iz zīmu. Oktobra pusī voi golā bišu nomam vajag bṭṭ piļneigi gotovam, tys ir: izteireitam, izkaļteitam i izsorgōtam nu pālom i žurkom.

Soltom dīnom atejmūt, var tymā jau sanāstṭ strūpus.

Cīži jōzasorgoj likṭ tūs tivleṇ pec leita voi snīga atkusys, lobōk pagaidāt dažys dīnys, cikam tī labi izkaļšš.

Dadana strūpi pi ilikšonys bišu nomā drusku pīlicami iz prišku, lai sazalasiejš dybynā iudinš iztacātu ōrā caur skrītuvu caurumenim.

Dadana strūpi ar nūjymtīm jumtenim cīži lobi deļ sastateišonys iz zīmys nazcik ryndōs, vīnu iz ūtra.

Kod zamejō rynda bṭṭ nūstateita, tod jōlik iz viersa strupuleišus voi plankys i iz tōm jōstota ūtru ryndu.

Storp itōm plankom izīt gais, cytaiž var tá cāltis volgonums.

Dadana strūpi, turādami plotu skrītuvis caurumeni, dūd īṭ īškā svaigam gaisam, tik napacīšami vajdzeigam deļ lobys bišu pōrzīmōšonys.

Kas nav drūss, ka pālis natikš strūpā, tys labi padarās, aizstīpdams skrītuvis ar drotu teikleni, kuram jōtur taidys actenis, kab biṭš varātu tikṭ cauri, a pālis natyktu.

Itū teikleni labi ir dalikļ pi strūpim, kod tī stōv vāl bišu dōrzā. Godōs, ka pālis izazūg tymūs cieški jau aiz laika.

Kas namōk pīgatavēt spylvynu, tys var tō vītā izlikļ iz strūpa magazinu.

Iz rameņom taidā gadīnī likās rata audakla gobola vītā ceratys nu bīza audakla, kurys gulāja iz tōm vosor. Pec itō stotōs tukšis magazins. Tymā jōpībōž sausō sīna, cysu, palovu voi cytā kaida itīm leidzeiga materiala.

Īlīkūt strūpus bišu namenī, tūs tai jōsastota, lai vīglōk varātu pi sāvcura daīļ i pazaklausāt.

Kod bitš nūzamīrej, jōatsadz skrituvu caurumeņus.

Dōrzā vajag atzeimōt strūpu vītys ar numerim, lai iz pavasari tī bētu pastateiti iz tōmpaļ vacōm vītom. Bitš vītu labi pīmiņ.

Tā vāl jōpasoka, ka augšōk pīmineitam spylvynam ir taida nūzeimá: tys pīvalk līku volgonumu i nu ūtrōs pusis ir par ventilatori, tys ir, izlaiž cauri samaitōtū nu biļom gaisu i īlaiž svaigu.

Saprūtama līta, ka stotūt strūpu iz strūpa, jumteņus vajag atjimļ i lai spylvyns izpīldeitu sovu pīnōkumu, storp vīnu i ūtru strūpu vajag nūlikļ tīvus strupuleišus.

Iz ikkotra strūpa, kai augšōk beja saceits, vajag turāt cīži akurati damiereitu, ceratu voi brezentu, kuru jōizlīk taišni iz rameņom pi pyrmōs pavasara apzavieršonys, i viers tō jau likās spylvyns.

Kod atgōja rudinš i var drūši pascāt, ka bitš jau sazavylka komulī, tod izdorūt pādejū apzavieršonu pyrms zīmōšonys, ceratu jemom nūst, i tōs vītā taišni iz rameņom likom cīži ratu audaklu, i iz tō ļūti akurati damiereitu spylvynu, pībōztu ar sīnu voi cysom.

Ar taidu ryupeigu dazavieršonu bižom ir labi.

Pavasari cīži vīgli pōrmaināt audakla drābi ar ceratu.

Skrītuvu caurumeņus iz zīmys jōpamat valī i cīži styprom saimom daīt vāļ pacāļt strūpa korpusu, ilīkūt nalelus vadzeišus storp atjemamū dybynu i priškdejū sīnu.

Daudzgadeigī Dadana mieginōjumi izrōdāja, ka bitš labi pōrzīmoj viņ tod, kod jōs ir tai sagatavōtys, kai tá ir pasceits.

Rezervis mōteitis. Saimis savīnojūt atlik mýsim dažys mōteitis, kurys izglobōt par zīmu nav gryuši. Jōjem deļ itō stypru saimi i jōpōrdola ar škārs-sīnu iz divejom daļom, tai kab ikkotrā býtu 2—3 ramenīs ar 10—15 mārceņom mads.

Škārs-sīnys taisamys nu plōnim $\frac{1}{8}$ verška dieleišim ar izgrīzumu vydā.

Itū caurumeni jōaiztaisa nu obejom pušom ar drotu teikleni. Pec itō ikkotrā taidā nūdalī jōlaiž pa mārceņis 3—4 bišu i pa vīnai mōteitái. Ikkotrai nūdalái jōtaisa sovu skrītuvī.

Lobam bitinīkam vysaidā zinī mōteitis vajag izglobōt, deļtō ka b̄yš m̄ysim pi rūkys augleigys rezervis mōteitis, to v̄inumār varāsim v̄igli iṭ ar paleigu bez-mōteišu strūpim, kas agrā pavasari pi bišu izstateišonys ir ļūti svareiga līta.

Zīma

Vysi bitinīki ir vīna prōta par tū, ka pōrzīmōšona ir vysnūpītņōkō līta, deļtō vajag likṭ lelu uzmaneibu iz bišu sagatavōšonys i nūstateišonys iz zīmu.

Kod b̄ytu gryuši nalelā bišu kūpšonā izbyuvāt atsevišku nomu, tod bitš var izglobōt dūbjōs, kur ir sausa vīta i nav kō beitis, ka pavasari tī tikš iudinš.

Ka kam nab̄yš īspiejams īkōrtōṭ bitš iz zīmu ari zāmī, to var tōs bez kaidom baiļom, izdorūt viņ zynomus aizsardzeibys leidzekļus, atstōṭ zīmōṭ zam klajim dabasim.

Saprūtams, ka pōrzīmōšona zāmī i zam klajim dabasim navar leidzynōtis zīmōšonai bišu mōjōs, kur bitš daboj bitinīka uzraudzeibu i paleidzeibu, deļtō zīmōšonu bišu mōjōs atzeistom par pašu lobōkū i drūsōkū.

Zīmōšona dūbjōs. Bitš pōrzīmoj dūbjōs dīsgon labi. Julā mienesī jōizrūk sausā vītā tik lelu i plotu dūbi, kab tymā varātu saleišt vysi strūpi. Iz dūbis jōpataisa jumtu,

kurs ar golym lai snāgtu leidz pošai zámái. Apleik jōpataisa grōveiti, pa kurū iudinš skritu iz zamōku vītu.

Dūbis dybynu jōizklōj ar kōrtim voi žogorim, lai strūpi nastōvātu taišni iz zámis. Pec itō tī salikami ar skrītuvu caurumenim iz vysom pušom.

Strūpu ryndōs vajag pamást ryumi deļ gaisa ventilacejis. Strūpus var likt vīnu iz ūtra. Pādejū ryndu jōapsadz ar cysom (2—3 verški), a iz tōm 3—4 veršku bīzuma zámis kōrtu.

Nu dūbis vajag izīt škūrstynam, pataiseitam nu dieleišim. Bez škūrstyna bitš tivleņ nūslōpš.

Deļ dūbjom izlosama sausa vīta, lai natyktu vydā iudinš.

Zīmōšonai dūbjōs viņ ir tei slyktō pusá, ka bišu navar apzavārt i jōm nikō paleidzāt par vysu zīmu.

Zīmōšona zam klajim dabasim. Strūpi ar bīzōm sīnom kai ari apsagtī ar cysu dečim voi vīnkōrši apteiti ar cysom, sīnu i sylnom, var zīmōt zam klajim dabasim. Taidā zinī pōrzīmoj viņ styprōs saimis, i kurom nadreikst bīt mozōk par 35 mārceņom mads. Šyunōs vajdzeigi caurumeni, lai bitš varātu vīgli pōrīt nu vīnys šyunys iz ūtru.

Labi ir deļ zīmōšonys zam klajim dabasim izstatāt strūpus iz pagreidys (tiļtená), kuru jōiztaisa iz četrim stūpim.

Iz itō tiltená strūpus nūstota ryndom, pa divi strūpi ryndā i ar skrītuvjom iz vysom pušom.

Vīnai strūpu ryndai jōstōv nu ūtrys apmāram par $\frac{1}{2}$ aršina, i storp pošim strūpim vajdzeigs ir 3 veršku plotums.

Strūpu ryumi jōpīpylda ar cysom, sīnu voi palovom. Taidā veidā izīš, ka kotrs strūps nu trejom pušom būs apjymts ar slyktim syltuma vadeitōjim. Tōs pusis, kurōs ir skrītuis, palīk naapsītys, lai naaizataisa caurumeni.

Taipať navajag niarkū pīpīldāť ryumis storp strūpu ryndom.

Ka strūpi ir taiseiti nu cīži plōnim dielim, mozōk par vīnu veršku, tod borgōkōs zīmōs vajag i skrītuvu pusis apteiť, bet tai, lai storp ryndom tūmar palyktu izeja i pošys skrītuis nabytu aizsagtys.

Iz tiltená var statāť leidz 3 strūpu ryndys vīnu iz ūtrys.

Tiltenš, iz kura strūpi taidā zinī nūstateiti napacišami apsadzams ar jumteni.

Tiltená kōjis apsytamys ar blākys gabalenim, kuri iztaiseiti esminim iz lāji, lai navarātu datikt pi biťom pālis, tys ir tai, ka mās pajymtu blūdu, izsystu tai dybynu i caur dybynu izmauktu iz stūpa ar blūdys molom iz zámi. Taidā veidā pālis navar tikt pi biťom.

Tōlōk jōzaver, lai skrītuis nabytu aizputynōtys nu snīga.

Taipať ari jōzaver, lai pavasara saulá naskubynōtu bišu iz agru izskrišonu, deļtō golus koridoram, kurs atsarūn storp strūpu ryndom, jōaizklōj ar koč kaidim aizkoramīm, kuri laiž cauri gaisu, bet aiztur gaismu, pīmāram ar lupotom voi cysu dečim, kuri taisami nu vīnaidom cysu sauvjom, sasītom storp sevīm ar tīvu degtī izzīstu aukleni.

Zīmōšona bišu nomā. Vyslobōkīs i drūsōkīs zīmōšonys veids ir bez šaubom zīmōšona bišu-nomā. Lai cik labi bētu biš apteitys, tūmar zam klajim dabasim i zāmī tōs nu temperaturys mainis vairōk cīš, na kai bišu nomā.

Vīna olga, kaidis bēs bišu noms, viņ jōzaver, lai tymā varātu regulāť temperaturu ari bez kurynōšonys.

Bišu nomā atsarūnūšūs strūpus var zīmys laikā, kai ari agrā pavasari, apzavārt i ilikt tymūs bareibu.

Biš, kai ir zynoms, iz zīmu sazaveļ komulī, kurs celās iz augšu, voi laižās iz zāmi, verūtīs iz mads daudzuma patiereišonu.

Kū soltōka ir apkōrteja temperatura, tū vairōk bižom vajag pacāľť strūpā syltumu i cīžōk sazamīgť komuli.

Syltuma atdaleišona stōv pi bižom tyvā atkareibā nu bareibys lītōšonys i tai tod: kū soltōks laiks, tū vairōk biš apād mads.

Taipať mads patiereišona atkareiga nu bišu komulā kusteišonys.

Lai atdaleitu lelōku syltumu, bițom vajag vairōk kustāt.

Tōs bițs, kurys atsarūn komulá viersā, izamīdz pa mozam vydā, i išķdejōs bōžās ōrā. Taidā veidā nūteik pastōveiga bišu kusteišona.

Kū soltōks ir gaiss, kurs atsarūn ap bițom, tū bīžōk ōrejōm bițom jōlein komulá iškā, lai varātu sazasiļdāt.

Pi kotrys meikstūnis komulș izaplieș, turpretim pi soltuma sazaraun.

Kū vairōk bițs apād par zīmu mads, tū dreizōk celās pi jōm vajdzeiba izateirāt.

Nu augșōk saceitō izit, ka kū mozōk maināsīs ōrejō temperatura i kū soltōka tei bīș, tū mozōk bițom vajdzās kustāt, i caur itū jōs mozōk apāsș mads.

Kod bițs stōvās labi īreikōtā bišu-nomā, tod jōs naviņ bīș glōbtys nu pieșkys temperaturys mainis, bet tymā poșā laikā patierās mozōk mads i izīș pavasari nasaleidzinojami jautrōkys, nakai tōs, kurys zīmoj zam klajim dabasim.

Bišu mōju byuveišona atsamoksoj bitinīkam pi 50 strūpim par 3—4 godim.

Bišu kūpșona taidā mōjī ir pavysam vīnkōrșa, viņ jōzaver iz tō, lai temperatura pastōvātu vīnaida.

Kloudzynōșona, klīgșona, dauzeišonōs ap strūpim bițom napateik i ir kaiteiga.

Atkušná dīnōs škūrstyni i durovys jōroztaisa; i ūtraiz: kod celās soltums, tūlaik škūrstynu i durovys ryupeigi jōaiztaisa.

Ir labi pīgatavēt cysu dečus, bišu mōju durovu lelumā, kurus jōizkar durovu vīta, kod tōs bīj atvārtys.

Caur taidu deči ustobā iit teirs gaiss, bet nateik gaisma, kas ir svareiga līta pi bišu zīmōšonys.

Bitš var zīmōt vāl rejī, pogrobūs, škiuņūs itt., bet vysom itōm telpom jōbryn sausom i aizsorgōtom nu pālom, kačim i saskim.

Bitinīka zīmys dorbi. Zīmai atejmūt, vysy dorbi bišu dōrzā beidzās, bitinīkam itū breivū laiku vajag izlītōt deļ strūpu dazavieršonys i īkōrtōšonys vysu cytu biškūpeibys reiku deļ nōkušō pavasara.

Pi rameņu apzavieršonys vajag tōs atteirāt nu palykušōm mōteišu kanneņom i salikt tōs pa plauktim voi skreinī, skapī, kur bātu tōs vīglōk izglobōt nu pālom i taurynim.

Ramenis nu magazinim izglobojamys tymūspar magazinūs, kuri sakraunami vīns iz ūtra.

Verūtīs iz tō, ka vosor bišu dōrzā ir daudzi dorba i bitinīkam dōrga ikkotra šaļteitā, tod garūs zīmys vokorūs labi ir aizajimt ar rameņu sagatavōšonu i pīleimeišonu pi tōm mōksleigu šyunu.

Vysys vajdzeigōs bitinīkam līty pierkamys zīmu, lai pavasar tōs bātu pi rūkys.

Divi, trejs jauni strūpi, pagatavoti zīmā, būs cīži lobi deļ pōrlīkšonys tymūs nu tīm, kuri prosa kaida remonta, voi palyka par bōrinim.

Taipat jōpataisa nazcik rezervis greidu, kas pāč cīži atvīgļynoj strūpa teireišonu pi pyrmōs pavasara apzavieršonys.

Kod bitinīkam nav kō darāt bišu dōrzā, tod jam palīk vāļ daudzi dorba i ōrpuš tō: skaitāt grōmotys par bišu kūpšonu, apdūmōt dorbus nōkušam godam itt.

III Dalá

Bišu kūpšonys produkti

Bitš mýsim atnas madu i vosku. Par vīnu i ūtru var pajimt dōrgōk, pōrdūdūt tūs na teirā veidā, a taisūt nu mads veinu i nu voska mōksleigys šyunys i svācis.

Mads-veina vōreišona. Aizajemūt ar mads-veina vōreišonu, jōzatur itaidys kōrteibys: iudinām vajag bīt meikstam, vyslobōk nu upis voi leita; pyrms iudinā vōreišonys labi ir tū prolaišt caur filtri voi bīzu vylnonū audaklu (flaneli).

Madam vajag bīt teiram i bez vysaidim pīmaisiejumim. Vyslobōks ir deļ itō centrifugu mads, kurs nasatur sevī bišu maizeitis.

Traukim pīdar bīt teirim, tī nadreikšt turāt nikaidys cytys smokys, kura tivleņ dateik mads-veinam.

Bucenis jemamys voi pavysam jaunys, voi taidys, kurōs jau ir bejš ūgu veins (*verīs munu grōmotu „Augļu dōrzs”*). Pādejōs ir lobōkys.

Madu jōvōrej vysmozōk vīnu stuņdi, bet laikim daīt i ilgōk: 3—5 stuņdis.

Vyslobōkō temperatura pi mads-veina ryugšonys ir 18° Reomiura. Deļtō drūšōk ir vōrāt madu vosorā — itymā laikā vīglōk ir izturāt vajdzeigū syltumu.

Mads-veins var b̄yt̄ b̄izōks i plōnōks.

B̄izōks veins k̄u ilgōk guļ, t̄u lobōks. Plōnōkūs sortus vajag izlītōt̄ tymā pošā godā.

Mads-veins dolōs vyspōreigi iz 6 sortim: I sorta veins satur 2 dalis mads i 1 dali iudinā; II — madu i iudini pa pusái; III — 1 dali mads i 2 dalis iudinā; IV — 1 dali mads i 3 dalis iudinā itt.

Poša mads-veina sagatavōšona izdorama taidā veidā: jōpajem zynomu daudzumu mads i iudinā, verūtīs iz tō, kaidu veina sortu mās grybom taisāt̄.

Kod mads ar iudini b̄yš labi samaiseits, tod jōpīlej vāl $\frac{1}{4}$ dali iudinā— tys ir ka b̄ytu pajymts v̄ins spanš mads i 2 iudinā tod jōdalej vāl v̄inu spani iudinā.

Pec itō jōvōrej madu 2—5 stuņdis verūtīs iz tō, cik b̄izu grybom pataisāt̄ veinu. Leidz III sortam veini jōvōrej na mozōk kai 4 stuņdis, a IV sortam i cytim 2—3 stuņdis.

Pa viršonys laiku jōnūkraista putys ar caurumainu lizeiku voi sīteni.

Kod putys pavysam pōrstōš atsadalāt̄, jōlīk veinam apeiņus, sasītus kaidā teirā drābī.

Apeinim jōtur kotla vydā, deļtō tī pīsīnami pi akmistenā ar dīgu vajdzeigā garumā.

Kod veins pavirš ar apeinim vāl kaidu stuņdi, tys atdzesejams leidz taidai temperaturai, kai izslauktīs pīns, i salejams bucenī, kurai jōb̄yn lelōkai par salītō veina daudzumu, lai tys napīpildeitu tōs leidz viersam.

Pyrms veina īlīšonys bucenī, tū kotrā zinī vajag izkōšt.

Kōššona izdoroma caur flaneli voi cytu drābi.

Buceni jōnūstota syltā vītā, kur pec 24 stuņdom tei sōc ryugt („augt”).

Pa ryugšonys laiku veinu nazcik ņaižu jōzaver.

Kod tys bŷš izgaisynōjš drusku nu sova soldonuma, tod tū jōpōrlej cytā bucā i jōdūd tī stōvāt 3—4 mienešus.

Itōs bucenis spuņdis vītu jōaizklōj ar lupotu, i iz tōs jōizber skaudzeiti smīlkšu.

Kod veins bŷš pilneigi saryudzš, tū otkon jōpōrlej jau taidā bucenī, kuru tys pīpildeitu leidz viersam. Pec itō spuņdi styprī jōaizspuņdej.

Pec 3—4 mienešim veinu otkon jōpōrlej bucenī voi buteļōs i jōgloboj leidz lītōšonai.

Kū ilgōk stōv taidš veins, tū lobōks tys palīk.

I i II sorta veini skaitōs par styprīm. Tī var bŷt gotovi tik par godu.

Cyti sorti pīdar pi vīglŷm i nūzagatavej pec nazcik mienešim.

Iz vīna spanā jōjem $\frac{1}{8}$ mārčenis apeiņu.

Pyrmū sortu veinūs apeiņu var likt mozōk, a nōkušū sortu — drusku vairōk.

Putojūšš veins. Itū veinu var pīgatavōt nazcik dīnōs. Tys ir lobs deļ sātys lītōšonys.

Iz kotrom 8 mārceņom mads, vajag jimt 1 spani iudinā i vōrāt 1½ stuņdis, pāč dalikt apeiņu i pavōrejūt vāl kaidu laiceni dūt atdzist. Pāč pajimt iz ikkotra spanā 2 lizeikys sausu mīļu, izlaist tōs vōrejamō veina sulā i salīt mads virinī.

Pāč vysu trauku nūstatāt kur molā, lai saryugst.

Ryugšona valkāš stuņžu 12—16.

Pec tō, kod iz viersa nabyš putu, tū jōsalej buteļōs i jōizlīk iz lads.

Ūtrā dīnā veins ir gotovs.

Vysūs mads veina sortūs var, pa garšai, dalikt nagleņu, kanielā voi vanilā sakneišu.

Plōnōkūs sortūs labi ir dalīt kaidu drusku avišu ūgu, bryuklīņu voi citronu sulys.

Vīšņu veins ir vīns nu lobōkīm mads dzierīnim.

Veina sagatavōšona ir taida: bucenī īber nūzagatavōjušys vīšnis, jōpīlej iz tōm vōreitō (I—II sorta) mads i jōdūd nedelis 3—4 ryugt.

Tūlaik jōpōrlej cytā bucenī i jōatļauņ tam galeigi saryugt. Pec kō jōsalej tū buteļōs.

Iz palykušom vīšņom var vāl ŗazi izlīt mads virinī, tod dabōsim ūtrō sorta vīšņu veinu.

Svaigu vīšņu vītā var jimt kaļteitys. Taidā zinī jōjem tūs mozōk, viņ leidz ¾ bucys daļom.

Mads „pernīki”. Nu mads i rudzu myltym jōsameica na pavysam škeistu meikli i jōnūlik kur iz trejom dīnom vāsā vītā.

Iz kotrom 5 mārceņom meiklis jōjem 2½ loti potaša, izkauseita iudinī voi veinā i 3 ūlu dzaltonumi. Itū vysu jōsamaisa kūpā i jōcap na pavysam korstā ceplī.

Ūtrīs veids mads „pernīku” pagatavōšonys ir taidis: 4 marcenis mads jōvōrej ar nalelu daudzumu iudinā i jōnūjem nu tō putys, pec itō jōpīber 1 mārceņi rudzu myltu, 3 mārceņis kvīšu myltu i 1½ mārceņis cukra.

Ūtrā dīnā pi meiklis jōpīlik 8 ūlu dzaltonumus i 1 lotu potaša; pāč, sajaucūt itū vysu, jōcap ceplī.

Var ari jimt viņ kvīšu myltus.

Pi vīna i ūtra sorta „pernīku” gatavōšonys garšys deļ var pīlikt cikutys (valnarutks), mandelis, vanili itt.

Augliu saglobōšona madā. Ūgys i vysy cyti augli lūti labi var ilgu laiku bīt saglobōti madā, deļkō nūzagatavōjušus, napōrpleisušus augļus i ūgys jōsalik stykla pūdus i jōaplej tūs ar madu.

Par voska produktim beja jau runa pi mōksleigu šyunu taiseišonys.

Bitinīka kalendars

Janvarš

Itymā mienesi biļom vajag bīt pylvā mīrā i tō pec uzmaneigi jōsorgoj tōs nu izmūdynōšonys, caur kloudzynōšonu i klīgšonu, jo satrauceitys sōc tivleņ āšt lelōku daudzumu mads, caur kū jōs var dabōt vādara sōpis. Strūpus, turamūs zīmōšonys nomā, ka temperatura stōv vīnaida, apmāram 2°—3° R soltuma, navajag niarkū apteiļ i skrītuvis jōtur valī.

Iz lauka stōvūšūs strūpūs cieški jōapzaver, lai skrītuvis natyktu aizputynōtys ar snīgu, jo bitš aiz gaisa tryukuma var nūslōpt.

Itymā mienesī na viņ bitinīkam, bet ari zemkūpām nav tik daudz dorba kai cytūs mienēsūs, to labi bīš, ka bitinīks palasās bišu kūpšonys grōmotys, sagatavōš strūpus i cytus bišu kūpšonys reikus pavasaram.

Kod bitš sād mīreigi, tod nav vajdzeigs jōs caur ciešku apmeklēšonu vīnumār traucāt. Dīsgon bīš, ka mās apzavārsim jōs diveju mienēšu laikā vīnu ŗaizi.

Febrals

Itymā mienesī bitinīkam taipāt nav nikaida dorba, kai tik bišu apzavieršona.

Ka bitš palīk namīreigys, kas pa lelōkai dalāi nūteik caur iudinā tryukumu, tod tys īdūdams jōm specialy deļ itō taiseitūs trauceņūs.

Pyrms, nakai īlikť iudini, vajag apzavārt, voi namīreiga bišu izatureišona nazaceļ nu par daudzi augstys voi zamys temperaturys bišu nomā.

Kod tei ir augstōka par 8° R, tod zīmōšonys namenš jōvādynoj, pec kō bitš aprimš.

Kod ventilaceja biťom nikō napaleidz, tod bitinīks, uzmaneigi attaisūt strūpu, varās rādzāt iz tō dybina boltus gryudeņus (sacukrōts mads).

Par īmesli ītam ir nikas cyts, kai iudinā tryukums.

Marts

Marta mienesi bitš seviški uzmaneigi jōapzaver, deļtō ka itymā laikā jau var manāt tōrpeņus, kurus jōzapyulej ar vysim spākim aizturāt, cytaiž bitš aiz lelōka dorba apād daudzi mads i ka solts laiks aizkavās strūpu izstateišonu nu zīmōšonys mōjis, biťom var datikť caureja.

Zīmōšonys nomā, cik īspiejams, jōtur zamu temperaturu, kō deļ jōattaisa lūgus. Pošus strūpus ari drusku jōattaisa.

Ōrā stōvūšim strūpim ir ļūti labi skrītuvis aizsorgōť nu saulis storim, kuri var mūdynōť bitš iz agru izskrīšonu.

Ka gaiss nav vāl dīsgon sasīldeits i pakrieslī ir zamōk par +10° R, tod pi izskrīšonys izgaist daudzi bišu.

Tūpaļ jōpasoka, kod bišu dōrzs ir apklōts ar snīgu, izskriejušōs bitš sātās iz tō i tīpaļ nūsaļ.

Aprilš

Itō mīeneša vydā bitš izstotamys deļ pyrmōs pavasara apskraideišonys, ar kurū tumār nav kō steigtīs.

Kod bitš sād mīreigi, tod izstateišonu nu zīmōšonys noma vajag vylcynōt cik viņ īspiejams, var atnōkt soltōs dīnys, kurōs nūsaļ vysī bišu tōrpenī.

Par zeimi, ka bitš var izstatāt, ir vierbu i pīneņu zīdeišona.

Tivleņ pec izstateišonys jōzastōj cik īspiejams ryupeigi pi strūpa izteireišonys.

Ka strūpam ir atjemamō greida, tod tū var atjimt i pōrmaināt ar rezervis greidu.

Izjymtū greidu jōizmozgoj, jōizkolta i pāčōk jōīlik cytā strūpā, i ar tō dybyņu jōdora tūpaļ kai ar pyrmū strūpu.

Strūpus, kurīm nav atjemamōs greidys, vajag aplacynōt ar „kali hypermanganicum” — kausiejumu (nāža голу iz glōzis iudinā) deļ slyktōs smokys iznycynōšonys.

Izstateitūs strūpus, cik varams, jōtur syltumā.

Aprili jōsagatavej zāmi deļ mads nesiejom zōļom i dažōs vītōs tū jōizsiej.

Maiš

Itō mienēša pyrmijōs dīnōs voi vydā, verūtīs pa laikam, sōcās tai saucamō spekulātīvō (peļnis) borōšona.

Pyrms jōdūd bițom bareibu mozom porcejom (pa ½ glōzis), a pāč jōpalelynoj leidz 2 glōzjom.

Nu bareibys daudzuma, biț dūmōdamys ka atgōjš ir īnasuma laiks, pavairynoj tōrpeņus lelā pulkā i pāč nu itō cīži sazajem spākā. Godōs, ka šō mienēša beigōs sōcās jau spītōšona.

Borojūt biț jōzaver, lai nazacaltu laupeišona, kod borōšona nav vyspōreiga.

Strūpi pec borōšonys īlikšonys tivleņ aizsadzami.

Skrītuvis jōpamozynoj. Pavasar navajag par daudzi tūs atklōt, grybūt izasorgōt na viņ nu laupeišonys, a i nu soltīm vokorim, kod tōrpeni var sasalt, kas itymā laikā nūteik dīsgon bīži.

Junš

Spītōšona voi bārnu laisšona valkāš nu itō mienēša vyda leidz beigom.

Vajag zynōt, ka kū agrōk izīt bārni, tū vairōk bițom bīš laika īzadzeivōt i sakraut mads deļ zīmys.

Kai zynoms, biț pa spītōšonys laiku strōdoj vōji, i deļtō, lai laiks naītu par veļti, vyslobōk bīš, tik kū biț palikš spieceigōkys, čartīs pi mōksleigys bārnu laisšonys.

Pi dabeigys spītōšonys bārni sažamat dažū ŗaizi cīži augši.

Lai itys nanūtyktu, ir labi bišu dōrzā izstatāt spītu uzmetni.

Spītōšonys laikā dyumeklis i iudinš jōtur vysod pi rūkys.

Jaunī spīti pyrmā laikā pec īlaisšonys jōboroj ar škeistu bareibu.

Pec pyrmō dabeigō spīta izišonys par 9 dīnom jōzaklausa mōteišu dzīdōšonu, kas paziņoj ūtrō spīta izišonu.

Pec ūtrō spīta dažys saimis dūd trešā dīnā otkon jaunu spītu.

Nav atļāunams biņom par daudzi spītōņ.

Julš

Itō mieneša sōkumā spītōšonu vysaidā zinī jōnūbeidz. Dažōs vītōs julī sōcās golvonīs īnasumā laiks, kurā jōzaryup par tū, lai biņom bỹtu arvīnu daudzi tukšu šyunu deļ mads nūlikšonys. Tō deļ bitinīkam jōtur vysod pi rūkys gotovus šyunys, i tik kū strūpā atrassim ar madu pīlītyš šyunys, tōs tivleņ jōpōrmaina iz tukšōm.

Jōzaryupej par slyktū mōteišu atjaunōšonu. Julā sōkumā biņ pōrcelāmys nu naizjaucamīm strūpim izjaucamūs.

Jōapzaver kai bitš dzan šyunys. Lai tōs izītu taisnys, labi ir ramenīs pyrms izšyunōt.

Navajag žālōt izdavumu par mōksleigōm šyunom. Iz strūpim, kurus bitš dreīži pīpylda ar madu, vajag izlikēt mads magazinus.

Augusts

Augusta sōkumā bitinīka dorbi pilņeigi leidznojās julā mienēša dorbim.

Itō mienēša vydā jōatjem pādejū madu i jōsagatavej saimi iz zīmu.

Augusta mienēsī bitš izdzan tievenus. Saimōs, kurys itō nadora, nav vyss kōrteibā. Jymōs voi nav mōteitis, voi jei naspiej jau dāt ūleņu. Vacū mōteiti jōpōrmaina.

Augusta mienēša golā īnasma laiks vyspōreigi beidzās i deļtō apzaverūt strūpus, vajag bīt uzmaneigam, lai nazacaltu laupeišona.

Strūpu skrītuvis, seviški pi vōjom saimom, jōpamozynoj.

Septembris

Mienēša sōkumā vōjōs saimis jōsavīnoj. Itys dorbs vysaidā zinī jōpabeidz leidz septembra vydam, lai bižom bītū īspiejams aizsmierāt strūpa šķierbys i sagatavōt tū iz zīmōšonu.

Navar aizmierst atstot, deļ zīmys dažys rezervis mōteitis.

Mieneša vyds ir lobōkīs bišu pierkšonys laiks. Jōs var ļūti labi pōrvást, jo dīnys ir vāsys, bitš naperej tōrpeņu i deļtō natur strūpā augstys temperaturys, kaida vajdzeiga deļ jū augšonys.

Bīšu vessonu jōizdora nakti, a ka godōs jōs vást mienneša beigōs, to tū var izdarāt i dīnys laikā.

Bitš pierkamys na tyvōk kai par 2—3 verstys.

Saiņom, kurōm ir mozōk par 30 mārceņom mads, jōpavairynoj krōjumu.

Madam vajag bīt svaigam.

Kam nav mads, var dūt cukra sulu, savōreitu leidz mads bīzumam.

Vysys naaizvōkōtōs šyunys atjemamys.

Oktobris

Itymā mienesī bitš naprosa nikaidys kūpšonys: soltuma deļ strūpu navar atsāgt. Bitš izskrīn nu tīm viņ deļ izateireišonys.

Oktobra vydā voi beigōs strūpus jōlik zīmōšonys mōjōs, kurys pyrms vysaidā zinī vairōk ŗaižu jōizvādynoj i jōizkolta.

Ka tá ir pataiseita mola greida, to vyslobōk izrakť tōs vydā nalelu dūbi i iz tōs izbyuvāt nu akminim nalelu krōsneiti.

Ka tymā turāt par dīnu 2—3 stuņdis guni, to akmini stypri sakorst i izkolta zīmōšonys nameni, kas ir vajdzeigs deļ izdeveigys pōrzīmōšonys.

Ka bițom jōzīmoj ōrā, to mienneša beigōs jōzastōj pi pagreidys (tiļtená) taiseišonys iz kura pāč jōnūstota strūpus.

Novembris

Mienneša sōkumā bišu dōrzā nav nikaidu dorbu, bet ap vydu voi beigōs, biț jōlīk jau zīmōšonys mōjōs, jōirūk zāmī, voi jōsagatavoj deļ zīmōšonys ōrā.

Kurā laikā biț jōgloboj iz zīmys, itō navar akurati pateikt, vyss atkareigs nu laika.

Ka atīt zīma, palīk soltōks, izkreit snīgs i nav vairs gaidamys syltys dīnys, kurōs biț varātu apzaskraidāt, to jōstōj pi galeigys bišu sagatavōšonys iz zīmōšonu, tys ir, pi strūpu apteišonys, aprakšonys voi pōrnessonys iz zīmōšonys nomu.

Biț vajag apteiť ar cysu dečim voi taišni cysom, sīnu itt, voi ari pi strūpa pīslīt mītus i aplikť tūs pavysam ar cysom, pamatūt tik mozu caurumeni deļ gaisa daīšonys.

Bez kō labi jōzaver, lai storp cysom i skrītuvjom palyktu breiva vīta.

Skrītuvis nadreikst būť aizklōtys, cytaiž biț var nūslōpť nu gaisa tryukuma.

Bišu pōrnessōna zīmōšonys nomā izdoroma vysaidā zinī sausā laikā i kod strūpi ir pilneigi apkoltuši.

Ikkotra strūpa vītu, aiznastu iz zīmōšonys nomu, jōatzeimoj dōrzā ar numeri.

Decembris

Itymā mienesi jōapmeklej bišu mōji. Tá jōzaver lai tymā cik īspiejams bētu vīnaida temperatura, kurai vajag bēt leidz 3° R syltuma.

Bitinīkam ir daudzi breiva laika, deļtō var aizajimt ar mōksleigu šyunu pīgatavōšonu, kai ari ar vajdzeigu strūpam reiku taiseišonu i izraksteišonu.

Jōlosa grōmotys par bišu kūpšonu.

Vysvajdzeigōkī bitinīka reiki

- 1) Dadana strūps.
- 2) Ramenis deļ Dadana strūpa.
- 3) Forma rameņu sanoglōšonai.
- 4) Dieleitš deļ mōksleigu šyunu pīstyprynōšonys.
- 5) Strupuleitš deļ magazina rameņu pīstyprynōšonys.
- 6) Spītuvá.
- 7) Bārza myzys šupleitá deļ bišu izsmelšonys.
- 8) Dyumeklis ar spēlom.
- 9) Abbota voska kauseitōjš deļ mōksleigu šyunu pīstyprynōšonys.
- 10) Vuoblá skrytuleitš.
- 11) Butlerova mōteišu krōtenš.
- 12) Kipeitš deļ mōteišu apsegšonys.
- 13) Trauceni deļ bišu borōšonys.
- 14) Lomakina centrifuga.
- 15) Skreiná deļ rameņu globōšonys i pōrnessonys.
- 16) Bitinīka dorba galdenš.
- 17) Nāži deļ mōksleigū šyunu graizeišonys.
- 18) Kōseitš deļ rameņu izjimšonys.
- 19) Saulis voska kauseitōjš.
- 20) Skručeitš deļ strūpa greidys teireišonys.
- 21) Teiklenš deļ vaiga.

Mārvīneibys

Zolotnīks	4,26575 grammi
Lots	12,79725 grammi
Mārcenā	453,59237 grammi
Puds	16,380496 kilogrami
Colla	2,54 centimetri
Veršks	4,445 centimetri
Aršina	0,7112 metri
Asš	2,13357 metri
Versta	1,066781 kilametri
Desetina	1,09 hektari
0° R	iudinā sasaļšonys temperatura jyurys leiminī; Reomiura grāds attīceibā pret Celsija grādu ir 0,8:1. Pīmārs: 32°R = 40°C

Bazn. N. Rancāna izdūtās grāmatas.

1) Genowefa

ģauks stosts nu senejim brūniniku laikim ar
daudz skaistom bildem 40 kap.

2) Kas nūtyka Liurdā

grāmota ar daudz bildem, stosta par Wys-
swātokas Jūmprowas Marijas breinumim
Liurdas pilsātā, Francijā 75 kap.

3) Augliu dōrzs

ar 43 bildem 25 kap.

4) Dzeršona — latwišu nalaime

ar bildem 15 kap.

5) Sakniu dōrzs

ar bildem 30 kap.

Dreīži izis nu drukas:

Pliowu pōrlobošona

un

Teirumu apstrōdošona.

Wysas izgōjušās un gaidamās grāmatas ir un
byus dabojamas pi grāmotu pōrdewejim Latwijā un
pi izdeweja, kura adrese ir šitaida:

г. Рѣжица, Витебской губ., Кс. Н. Ранцанъ.

Типография Э. Ф. Мексѣ. Спб., Забалканскій 22.

